

Hasierako onespina jaso duen Aralarko NBAPren helegiteei eta egindako kontsulten erantzunei buruzko balorazio-txostena

Edukia

1. AURREKARIAK	3
2. AURKEZTUTAKO HELEGITEEN EZAUGARRIAK.....	4
3. HELEGITEETAN PLANTEATUTAKO GAI NAGUSIAK.....	6
4. ARAUDIAREN ETA INTERPRETAZIOAREN ESPARRUA	7
4.1. PLANA EGITEKO PROZEDURA ETA PARTE-HARTZE PUBLIKOA	7
4.1.1. Prozeduraren hasiera.....	7
4.1.2. Proiektuaren informazio publikoa.....	7
4.2. NBAPREN KONTZEPTUA, IRIS MENA ETA FUNTZIOA, ETA BESTE PLANGINTZA-TRESNA BATZUEKIN DUEN LOTURA	8
4.2.1. NBAPren izaera, funtzioa eta irismena.....	8
4.2.2. Proiektu berrien ebaluazioa eta NBAPk ezarritako mugaketen irismena	10
4.2.3. Hegaztien Zuzendaritzatik eratorritako betebeharrak	12
4.2.4. NBAPren eta EKZPren arteko harremana	12
4.3. METODOLOGIA, OINARRI ZIENTIFIKOA ETA KONTSERBAZIO-EGOERAREN GAINEKO EZAGUTZA	14
4.3.1. Aurretiazko plangintza-tresnak kontuan hartzea	14
4.3.2. Oinarri zientifikoa	15
4.3.3. Kontserbazioaren egoeraren eta mailaren arteko bereizketa	16
4.4. EKZPREN ALDI BEREKO TRAMITAZIOA.....	17
5. PLANAREN FUNTSEZKO EDUKIA.....	19
5.1. ELEMENTU ADIERAZGARRIAK IDENTIFIKATZEA, DIAGNOSTIKOA, KONTSERBAZIOAREN ETA LEHENGORATZEAREN HELBURUAK, LEHENTASUNA ETA HELBURU SOZIEKONOMIKOEKIKO LOTURA	19
5.1.1. Habitat eta espezie adierazgarriak identifikatzea.....	19
5.1.2. Kontserbazioaren egoeraren diagnostikoa eta lehentasunak ezartzea	20
5.1.3. Lehengoratzeko helburuak.....	21
5.1.4. Helburu sozioekonomikoekin eta erabilera publikoko helburuekin duen harremana	23
5.1.5. Basoen kontserbazio zorrotza eta azaleraren handitze orokortua	23
5.2. ESPAZIOAREN ZONIFIKAZIOA	24
5.3. JARDUEREN ETA LURRALDEAREN ERABILEREN ERREGULAZIOA.....	25
5.3.1. Jarduera tradizionalak eta espazioaren kontserbazioa.....	26
5.3.2. Sastraka-prozesuak eta landare-diaren dinamika.....	27
5.3.3. Baliabide hidrikoen gaineko inpaktuak.....	28
5.3.4. Beste jarduera eta lurraldearen erabilera batzuk	28
5.4. KONEKTAGARRITASUN EKOLOGIKOA ETA LURRALDEAREKIKO HARREMANA.....	29

6.	GALDERA ESPEZIFIKOENTZAKO ERANTZUNAK	31
6.1.	AZALPEN TEKNIKOAK EDO INTERPRETATIBOAK	31
6.1.1.	NBAPren eremuaren azaleraren eta KBEn mugaketaren arteko desadostasunak	31
6.1.2.	Higadura-prozesuak aldapetan	32
6.1.3.	Larreek karbonoaren biltegitratzean duten rola	33
6.1.4.	Presentzia adierazgarria duten habitat eta espezie motak	35
6.1.5.	Basoen kontserbazio-egoera baloratzeko erabilitako iturriak	36
6.1.6.	Egur hilaren adierazlearen erreferentziazko balioa	37
6.1.7.	Espezieak kudeatzeko planak aplikatzea	38
6.1.8.	Basoak espezie komertzialekin basoberritzea eta basoen plangintzarako beste tresna batzuk	38
6.1.9.	Sastraka-prozesuak eta habitat erdinaturaletan landareak kudeatzeko praktikak	39
6.1.10.	Uren kalitatea eta abeltzaintza	40
6.1.11.	Nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoa sustatzea	41
6.1.12.	Laket-erabileratik eratorritako inpaktuak	41
6.1.13.	Ehizaren eta arrantzaren erregulazioa	41
6.1.14.	Kultura-ondarea	42
6.2.	DOKUMENTUA MOLDATZEKO PROPOSAMENAK	43
6.2.1.	Zenbait flora-espezieren egoera	43
6.2.2.	Aralarren presente dauden kiropteroen espezieak	44
6.2.3.	Fauna troglobioa	44
6.2.4.	Higadura-prozesuak eta lurzorua galera	45
6.2.5.	Abeltzaintzako erabileraren deskribapena eta interpretazioa, batez ere Enirio-Aralar Mankomunitatearen barruan	46
6.2.6.	Baso naturalen eta erdinaturalen kontserbazio-egoeraren kausak	46
6.2.7.	Uraren erabilerak	47
6.2.8.	Ehiza larriaren egungo antolamendua	47
6.2.9.	Zonifikazioaren moldaketa	47
6.2.10.	Paisaiaren gaineko helburu birformulatzea	49
6.2.11.	Euskarazko eta gaztelaniazko bertsioen arteko desberdintasunak	49

1. Aurrekariak

Aralarko Natura Ondarearen Naturagune Babestua balio natural handiko eremua da eta espazio babestu bikoitza da gaur egun, Parke Naturala eta Natura 2000 Sarearen Kontserbazio Bereziko Eremua (KBE) delako.

Aralarko Parke Naturala 1994ko apirilaren 26ko 168/1994 Dekretuaren bitartez onartu zen, eta Natura Baliabideak Antolatzeko Plana (NBAP) ere aldi berean onartu zen, 1994ko apirilaren 26ko 169/1994 Dekretuaren bitartez. Ondoren, 2004ko uztailaren 13ko 146/2004 Dekretuaren bitartez moldatu zen. Gerora, KBE (ES2120011) izendatu zuten espazioa 2016ko maiatzaren 31ko 84/2016 Dekretuaren bitartez.

Lurralde eremu berean hainbat babes-figura izatearen ondorioz, eta natura-ondarea kontserbatzeko arau-esparru aplikagarriaren eboluzioaren ondorioz, batez ere Euskadiko Natura Ondarea Kontserbatzekari buruzko 2021eko azaroaren 25eko 9/2021 Legea onartu zenetik, beharrezkoa da indarrean dagoen plangintza-tresna berrikustea, babes-erregimen aplikagarrien arteko koherentzia bermatzeko eta edukia egungo araudiaren xedapenetara egokitzeko.

Testuinguru horretan, Natura Ondare eta Klima Aldaketako zuzendariaren 2024ko urtarrilaren 31ko ebazpenaren bitartez onartu zen Aralar Natura Ondarearen Naturagune Babestuaren Natura Baliabideak Antolatzeko Plan berri bat egiteko prozedurari ekitea.

Ondoren, Industria, Trantsizio Energetikoa eta Jasangarritasuneko Sailburuaren 2025eko abenduaren 12ko Aginduaren bitartez Aralarko NBAP berria onartzeko prozedurarekin hastea agindu zen.

2025eko abenduaren 23ko Aginduaren bitartez eman zitzaion aurretiazko onespena Aralarko NBAP onartzeko Dekretuaren proiektuari. Era berean, Industria, Trantsizio Energetikoa eta Jasangarritasuneko sailburuaren 2025eko abenduaren 22ko Aginduaren bitartez onartu zen Aralarko Parke Naturala izendatzeko Dekretua moldatzeko prozedura hastea eta lurralde-mugaketa handitzea. Halaber, zegokion dekretu-proiektuaren aurretiazko onespena onartu zen.

Jarduketa horiek garatzeko, Natura Ondarearen eta Klima Aldaketarekiko Egokitzapenaren Zuzendariaren 2025eko abenduaren 23ko Ebazpenaren bitartez publikoarentzat eskuragarri jarri ziren Aralarko NBAP onartzeko Dekretuaren proiektua eta Parke Naturala izendatzeko Dekretua moldatzeko Dekretuaren proiektua.

Ondoren, Natura Ondarearen eta Klima Aldaketarekiko Egokitzapenaren Zuzendariaren 2026ko otsailaren 2ko Ebazpenaren bitartez, publikoarentzat eskuragarri jarri zen aipatutako dokumentazioa, tartean, espedientearen eta zegokion kartografiaren dokumentu guztiak.

Publikoarentzat eskuragarri jartzeko eta kontsultak egiteko aldiari zehar hainbat helegite jaso ziren. Dokumentu honen helburua da horien edukia aztertzea, planteatzen dituzten gai nagusiak identifikatzea eta arrazoitutako erantzuna ematea, haien izaeraren eta jorratzen dituzten gaien arabera multzokatuz.

2. Aurkeztutako helegiteen ezaugarriak

Aralarko NBAP onartzeko Dekretuaren proiektuaren informazioa publiko egiteko eta kontsultak tramitatze prozesuan hainbat eragile instituzional eta sozialek aurkeztutako helegiteak jaso dira. Horiek aztertuta, helegiteak jarri dituztenen hainbat talde identifikatu dira, kezken eta planteamenduen ezaugarri bereizgarrien arabera.

Informazioaren lehenengo aldian zehar, tokiko administrazio publikoak aurkeztu dituzte helegiteak, zehazki, Enirio-Aralar mankomunitateak eta Ataungo, Zaldibiako eta Amezetako Udalek. Helegite horien edukiak berdinak dira hein handi batean, eta NBAPren xedapen batzuek lurraldearen kudeaketaren gainean eta bertan garatzen diren jarduera tradizionalen gainean izan dezaketen intzidentziarekiko kezka komuna islatzen dute. Zehazki, babestutako espazioaren gobernantza-ereduarekin, tokiko erakundeek lurraldearen kudeaketan duten rolaarekin, kontserbazio-helburuen bateragarritasunarekin, nekazaritzako eta abeltzaintzako jardueren jarraipenarekin eta antolamenduak erabilerari, habitaten kudeaketari edo jarduketan exekuzioari dagokienegaz egiten dituen aurreikuspen batzuekin lotutako gaiak planteatu dituzte.

Horrez gain, informazio publikoaren lehenengo aldian helegiteak aurkeztu dituzte kontserbazioaren edo ingurumenaren aldeko erakundeek. Helegite horiek zabalpen eta xehetasun-maila desberdinak dituzte. Dokumentuaren ikuspegiarekiko ikuspegi kritikoa partekatzen dute hein handi batean, uste baitute dokumentuak ez dituela natura-ondarea kontserbatzeko helburuak behar bezala lehenesten. Planteatzen dituzten gaien artean adierazgarriak dira habitat moten eta espezieen kontserbazioaren egoeraren gaineko ezagutza zientifiko eskasa, giza jarduera batzuk babestutako eremuan duten rola, larreen eta sasien kudeaketa, azpiegituren exekuzioa edo erabilera jakin batzuen erregulazioa. Kasu batzuetan, dokumentuaren alderdi zehatzen gaineko oharra eta xedapen jakin batzuk aldatzeko proposamenak ere gehitu dituzte.

Halaber, aipatutako helegiteen lehenengo aldian zehar, helegitea aurkeztu du norbanako batek; bertan, babestutako espazioaren gobernantza-ereduarekin lotutako hainbat gai, tokiko eragileek parte hartzeko prozesuak indartzeko beharra, NBAPren eta lurraldeko ordenantzen arteko koordinazioa eta ekosistemen kudeaketarekin, ikerketa zientifikoarekin edo jarduketa jakin batzuen plangintzarekin lotutako proposamen jakin batzuk jorratzen dira.

Azkenik, eduki berbera duten herritarren zenbait helegite jaso dira. Helegite horietan dokumentuaren edukiaren gaineko kontsiderazio orokorrak formulatu dituzte, batez ere espezieen eta habitat moten egoeraren gaineko ezagutzarekin, espazioaren zonifikazioarekin, jarduera jakin batzuen erregulazioarekin edo kanpo-azpiegiturek espazio naturalean izan dezaketen balizko intzidentziarekin lotutakoak.

Informazio publikoaren bigarren aldian zehar, kontserbazioaren aldeko erakunde baten helegitea jaso da. Helegite horretan, aurka egiten dio NBAPri eta egindako diagnostikoa zalantzan jartzen duen informazio ekologikoa jasotzen du. Halaber, baso-jabeen erakunde batek ere hartu du parte fase horretan, eta desadostasuna adierazi du egindako diagnostikoaren zati jakin batekin. Bestalde, norbanako batek ohartarazi du kultur ondarearen elementu jakin batzuk garrantzitsuak direla eta hainbat jarduketa proposatu ditu horiek kontserbatzeko eta garrantzia emateko. Azkenik, lehenengo aldian kontserbazioaren aldeko erakundeek aurkeztutako helegiteen hiru luzapen jaso dira, beste puntu batzuk gehitu baitituzte, besteak beste, NBAPren eta EKZPren aldi bereko tramitazioa edo NBAPren

barruan gauzatu daitezkeen sarbideek bete beharko lituzketen baldintzak. Horrez gain, herritar gehiagok egin dute bat aldi honetan zehar lehenengo aldian jasotako eduki bereko testuarekin.

3. Helegiteetan planteatutako gai nagusiak

Aurkeztutako alegazioak batera aztertuta, ikusten da alegazio horietako asko gai orokor batzuen inguruan biltzen direla, hala nola plana egiteko prozeduraren inguruan, plangintzarako tresnaren beraren izaera eta norainokoaren inguruan, plana idazteko erabilitako oinarri zientifiko eta metodologikoaren inguruan eta espazioaren antolamendu eta kontserbazioaren funtsezko zenbait alderdiren inguruan.

Helegite horiek aztertzeke eta erantzun sistematika emateko, hiru bloke handitan antolatu dira gai horiek dokumentu honetan.

Lehenik eta behin, araudiarekin eta interpretazioarekin lotutako gaiak jorratuko dira; plana egiteko prozedurari eta informazio publikoaren prozesuaren garapenari, NBAPk naturagune babestuen plangintza-sisteman duen funtzioari eta irismenari, Erabileraren eta Kudeaketaren Gida Planarekin (EKGP) duen loturari eta dokumentua egiteko erabilitako irizpide metodologikoei eta zientifikoei erreferentzia egiten dietenak.

Bigarrenik, planaren edukiarekin lotutako gaiak jorratu dira, tartean, kontserbaziorako eta leheneratzeko helburuen formulazioa, natura-ondarearen elementu garrantzitsuen identifikazioa, espazioaren zonifikazioa, erabileren eta jardueren erregulazioa, larreen eta beste habitat erdinaturalen tratamendua eta espazioaren konektagarritasun ekologikoaren kontsiderazioa.

Azkenik, erantzun espezifikoa eskatzen duten gai zehatzagoak edo bereziagoak aztertu dira, bai alderdi tekniko edo interpretazioaren alderdi jakin batzuei erreferentzia egiten dietelako, bai dokumentua aldatzeko proposamen puntualak egiten dituztelako.

Hortaz, aurreko gai horiek osatzen dute hurrengo ataletan jasotzen den erantzuna antolatzeko eta garatzeko esparru tematikoa.

4. Araudiaren eta interpretazioaren esparrua

4.1. Plana egiteko prozedura eta parte-hartze publikoa

Hainbat helegitek zalantzan jarri dute Aralarko NBAP egiteko prozedura, argudiatuz balizko gabeziak egon direla informazio publikoaren aldian zehar dokumentuetara sartzeko.

Horri dagokionez, esan beharra dago planaren tramitazioa Euskadiko natura-ondarearen kontserbazioari buruzko 2021eko azaroaren 25eko 9/2021 Legean aurreikusitakoaren arabera egin dela, bai eta izaera orokorreko xedapenak egiteko prozedurari buruzko 2022ko ekainaren 30eko 6/2022 Legean aurreikusitakoaren arabera ere. Hala, arau horietan aurreikusitako publizitatearen eta parte-hartze publikoaren mekanismoak bermatu dira uneoro.

4.1.1. Prozeduraren hasiera

Aralarko NBAP berria egiteko prozedura Industria, Trantsizio Energetikoa eta Jasangarritasuneko sailburuaren 2025eko abenduaren 12ko Aginduekin hasi zen, 6/2022 Legearen 12. artikuluan aurreikusitakoaren arabera.

Ondoren, Natura Ondarearen eta Klima Aldaketarekiko Egokitzapenaren Zuzendariaren 2025eko abenduaren 15eko Ebazpenaren bitartez, plana egiteko prozesuaren hasiera publiko egin zen, 9/2021 Legearen 26. artikuluan aurreikusitako kautelazko babesaren ondorioetarako.

Aralarko naturagunean dauden bi babes-figurak —parke naturala eta KBE— plangintza-tresna bakar batean integratzeko beharrari erantzuten dio plan berriaren tramitazioak, aipatutako 9/2021 Legearen 38. artikulua aurreikusitakoaren arabera.

4.1.2. Proiektuaren informazio publikoa

Planaren proposamena eta dagokion dekretu-proiektua egin eta gero, dokumentazioak informazio publikoaren izapidea egin zuen, 6/2022 Legearen 17. artikuluan aurreikusten denaren arabera, interesdun orok espedienteaz aztertzeko eta beharrezkoak iruditzen zaizkion helegiteak formulatzeko aukera izan dezan.

Informazio publikoaren lehenengo aldian zehar, hauteman zen espedientearen dokumentazio guztia ez zegoela eskuragarri egoitza elektronikoan, zehazki, planaren euskarazko bertsioa eta kartografia-plano batzuk.

Horren aurrean, eta parte-hartze publikorako erabateko eskubidea bermatzeko, informazio publikoaren aldi berri bat zabaltzea erabaki zen, eta aldi horretan bai, interesdunentzat eskuragarri jarri ziren espedienteak dokumentu guztiak.

Informazio publikoaren bigarren aldi horretan zehar, espedientearen dokumentazio guztia egon zen eskuragarri Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren egoitza elektronikoan, administrazio-prozedurari dagokion orrialdean.

Hauek dira eskuragarri zeuden dokumentuak, besteak beste:

- plana onartzeko dekretuaren proiektua,
- prozedura hasteko agindua,
- plana egiteko prozesuaren hasiera publiko egiteko ebazpena,
- planaren hasierako dokumentua,

- eta planaren eremuari dagokion kartografia.

Kartografia horren barruan hainbat plano tematiko sartzen dira, besteak beste:

- planaren eremua mugatzen duen plano,
- lurzorua erabileren plano,
- erabilera publikoko mendien plano,
- habitat moten eta kontserbatzeko objektuen plano,
- eta espazioaren zonifikazioaren plano.

Dokumentazio hori guztia euskaraz zein gaztelaniaz egon da eskuragarri, hala interesdun orok izan du planaren edukia oso-osorik aztertzeko eta beharrezkoak iruditzen zaizkion helegiteak jartzeko aukera.

Azaldutako horretatik ondorioztatu daiteke Aralarko NBAPa egiteko jarraitutako prozedurak araudi aplikagarrian aurreikusitako publikizitatearen, gardentasunaren eta parte-hartze publikoaren bermeak errespetatu dituela.

Zehazki, informazio publikorako bigarren aldia zabaltzeak aukera eman du dokumentu jakin batzuen hasierako eskuragarritasunean hautemandako intzidentziak zuzentzeko, interesdun guztiek espediente osorako sarbidea izan dezaten bermatzeko eta helegiteak formulatzeko eskubidea behar bezala gauzatzeko.

Hortaz, ez da hauteman helegite batzuetan aipatutako baldintzek babesgabetasun-egoerarik sortu dutenik, ez eta jarraitutako prozeduraren baliozkotasunean eraginik izan dutenik ere.

4.2. NBAPren kontzeptua, irismena eta funtzioa, eta beste plangintza-tresna batzuekin duen lotura

Zenbait helegite proposamenak egin dituzte Aralarko NBAPren edukiarentzat, eta jardura jakin batzuen erregulazio xehearekin, habitat jakin batzuen kudeaketa espezifikoarekin edo kontserbaziorako jarduketan programazioarekin lotutako xedapen zehatzak gehitzeko eskatu dute.

Proposamen horiek behar bezala baloratzeko, beharrezkoa da gogoraraztea zein den NBAPren izaera, funtzioa eta irismena natura-ondarearen plangintza-sisteman, bai eta espazio babestu horretan aplikagarriak diren beste plangintza- eta kudeaketa-tresna batzuekin zer lotura duen ere.

4.2.1. NBAPren izaera, funtzioa eta irismena

Euskadiko natura-ondarearen kontserbazioari buruzko 2021eko azaroaren 25eko 9/2021 Legearen 21. artikulua arabera, NBAPak babestutako naturagune jakin batzuen plangintzarako tresna espezifikoak dira, tartean, Parke Naturalentzako, eta lurralde eremu jakin bateko baliabide naturaren antolaketarako eta kontserbazioarako esparru orokorra ezartzea du xede.

Funtzio horrekin bat etorriz, NBAP tresna estrategikoa da, eta espazioaren kontserbaziorako eta erabilerarako eredu orokorra definitzea du xede, honako hauen bitartez batik bat:

- antolatutako eremuaren mugaketa,
- bertako balio naturalen identifikazioa eta karakterizazioa,

- kontserbazio-egoeraren ebaluazioa,
- kontserbazio-helburuan eta, hala badagokio, lehengoratzeko-helburuen formulazioa,
- lurraldearen zonifikazioa balio horien arabera,
- eta kontserbazioarekin bateragarriak diren erabileren eta jardueren erregimen orokorraren zehaztapena.

Izaera estrategiko horren arabera izan beharko da planaren xedapenen irismena. Horri dagokionez, NBAPk antolamendurako irizpide orokorrak eta balio naturalen kontserbazioa bermatzeko beharrezkoak diren mugak ezartzen ditu, baina planaren helburua ez da naturagune horretan gara daitezkeen erabilera edo jarduera guztiak zorrotz edo modu xehean arautzea.

Plana garatzeko tresnei dagokie jarduera horien erregulazio zehatza egitea, kudeaketa-neurri zehatzak definitzea eta jarduketak programatzea, eta, zehazki, EKZPri.

Ondorioz, erabilera jakin batzuen edo jarduketa espezifikoaren programazioaren erregulazio xeherik ez izatea ez da dokumentuaren gabezia bat, araudi aplikagarrian babestutako espazioaren plangintza-tresna bakoitzari esleitzen zaion banaketa funtzionalaren adierazpidea baizik.

Hala ere, jarduera jakin bat NBAPn jasota ez egoteak ez du esanahi automatikoki bideragarria denik; izan ere, jarduketa zehatz oro planaren xedapenetara eta araudi sektorial aplikagarria egokitu beharko da, eta, hala badagokio, dagozkion ingurumen-ebaluazioak eta Natura 2000 Sarean izango dituen eraginaren ebaluazioa egin beharko ditu. Nolanahi ere, espazioa kontserbatzeko helburuekin bateragarria dela egiaztatu beharko da.

4.2.1.1. Existitzen diren babes-figuren integrazioa

Aralarko eremua gainera berezia da bi kategoria uztartzen direlako babestutako naturagune berean: parke naturala eta KBE.

9/2021 Legearen 38. artikulua dio lurralde batean babestutako naturaguneen kategoria bat baino gehiago gainjartzen baldin badira, figura horien arau erregulatzailerak eta plangintza-tresnak koordinatu eta dokumentu bakar batean integratu behar direla, babesaren koherentzia eta erregimen aplikagarrien arteko koordinazioa bermatzeko.

Halaber, artikulua horrek xedatzen du, figura horietako batek NBAP bat egiteko betebeharra ezartzen badu, babes-erregimenaren integrazioa hain zuzen ere tresna horretan egin beharko dela.

Hori dela eta, Aralarko NBAPa da parke naturalaren figuratik, zein Natura 2000 espazioaren figuratik eratorritako xedapenak integratzen eta koordinatzen dituen plangintza-tresna.

EKZPri dagokio bere xedapenak garatzea eta espazioaren kudeaketaren aplikazio praktikoa egitea. Halaber, espazioa kudeatzeko beharrezko xedapenak integratuko ditu, bi babes-figurei dagokienez.

4.2.1.2. Legez NBAPri eska dakikeen edukia betetzea

Helegite batzuen arabera, NBAPk ez ditu mugaketaren, tipifikazioaren, sareko integrazioaren eta lurraldearen gainerako eremuarekin duen harremanaren zehaztapenaren eskakizunak betetzen. Hala ere, eskakizun horiei behar bezala erantzuten zaie dokumentuan.

Lehenik eta behin, antolatutako eremuaren mugaketa berariaz dago jasota planean eta kartografikoki dago adierazita espedientea osatzen duen dokumentazioan. Bigarrenik,

espazioaren tipifikazioa Parke Naturalaren eta KBEn baldintza bikoitzaren bitartez dago jasota.

Horrez gain, planak bi figurak integratzen ditu 9/2021 Legean aurreikusitako terminoetan, eta tresna bakar batean biltzen ditu bi babes-erregimenetatik eratorritako xedapenak. Azkenik, espazioak lurraldeko gainerako eremuekin duen harremana bi ikuspegitatik aztertzen da, babestutako espazioen sarean duen integrazioaren ikuspegitik, eta konektibitate ekologikoaren eta alboko lurralde eremuekin duen harremanaren ikuspegitik. Ondorioz, ezin da esan NBAPk bere mugaketarekin, tipifikazioarekin, sareko integrazioarekin edo lurraldeko gainerako eremuekin lotutako lege-xedapenak betetzen ez dituenik.

4.2.2. Proiektu berrien ebaluazioa eta NBAPk ezarritako mugaketen irismena

Helegite batzuek eskatu dute NBAPk babestutako espazioan planteatu daitezkeen balizko proiektu- edo jarduketa mota batzuk berariaz debekatzeko. Horri dagokionez planteatutakoen artean daude, besteak beste, abiadura handiko trenen azpiegiturak ezartzea, abeltzaintzako eremuetara iristeko pista edo bide berriak egitea, baso-azpiegiturak eraikitzea, hala nola Abaltzisketa mendian aurreikusten den pista, energia-azpiegitura jakin batzuk ezartzea edo baso-plantazio produktibo berriak debekatzeko.

Horri dagokionez, esan beharra dago ordenamendu juridikoak mekanismo espezifikoak ezartzen dituela dagoeneko babestutako naturaguneetan eta, batez ere, Natura 2000 Sarea osatzen duten naturaguneetan eragina izan dezaketen plan, programa edo proiektu berrien efektuak ebaluatzeko.

Zehazki, natura-ondarearen araudiak eta ingurumeneko ebaluazioaren arloko legediak aurreikusten dute espazio horien kontserbazio-balioetan eragin nabarmena izan dezaketen planek, programek edo proiektuek dagokien ingurumen-ebaluazioa egin beharko dutela, eta, hala badagokie, Natura 2000 Sarean izango dituzten eraginaren ebaluazioa ere egin beharko dutela, espazioaren kontserbazio-helburuekin bateragarriak diren aztertzeko.

Hori dela eta, NBAPren helburua ez da etorkizuneko proiektu hipotetikoaren bideragarritasuna ebatzea edo horri aurre hartzea, baizik eta espazioa antolatzeko esparru orokorra eta espazioaren kontserbazioa eta kudeaketa orientatzeko irizpideak ezartzea.

Funtzio horrekin bat etorriz, espazioaren kontserbazio-helburuekin bateragarriak ez diren lurraldearen eraldaketa atzeraezinak ekiditeko beharrezkoak diren mugak soilik jasotzen ditu planak, zehazki hauekin lotutakoak:

- lurralde- eta hirigintza-antolamendua,
- eta lurzorua behin betiko eraldatzen duten jarduera jakin batzuk, esaterako, erauzketa-jarduerak.

Bestalde, helegite batzuek zalantzan jartzen dituzte planaren memoria ekonomikoan aipatutako jarduketa jakin batzuk, NBAPren berezko proposamenak edo xedapenak izango balira lez interpretatzen baitituzte. Horri dagokionez, esan beharra dago NBAPren memoria ekonomikoak ez duela kudeaketa-jarduketarik ezartzen eta ez duela proiektu zehatzik onartzen; hala badagokio, espazioa kudeatzeko tresnen barruan garatu daitezkeen jarduketekin lotutako aurreikuspen ekonomikoak baino ez ditu jasotzen.

Gainera, zehaztu behar da planaren memoria ekonomikoan jarduketa jakin batzuk gehitzea orientatiboa izango dela soilik, hau da, jarduketa horiek ez direla onartuko eta NBAPn arau gisa integratuko. Jarduketa horien definizio zehatza ezartzea, programatzea, eta, hala badagokio berrikustea plana garatzen duen tresna kudeatzailearen zeregina izango da, espazioa kudeatzen duen administrazioaren eskumenen arloan.

Gainera, memoria ekonomikoan aipatutako jarduketan kasuan, hala badagokio, ingurumen-ebaluazioaren prozedurak eta Natura 2000 Sarearen gaineko eraginaren ebaluazioak egin beharko dira jarduketak gauzatu aurretik. Ebaluazio horietan espezifikoki aztertuko da ea bateragarriak diren espazioa kontserbatzeko helburuekin.

Bestalde, helegite batzuek zalantzan jartzen dituzte planaren memoria ekonomikoan aipatutako jarduketa jakin batzuk, NBAPren berezko proposamenak edo xedapenak izango balira lez interpretatzen baitituzte. Horri dagokionez, esan beharra dago memoria ekonomikoak ez duela kudeaketa-jarduketarik ezartzen eta ez duela proiektu zehatzik onartzen; hala badagokio, espazioa kudeatzeko tresnen barruan gara daitezkeen jarduketekin lotutako aurreikuspen ekonomikoak baino ez ditu jasotzen. Horri dagokionez, memoria horretako jarduketek Gipuzkoako Foru Aldundiak formulatutako proposamenei erantzuten diete, hura baita espazioa kudeatzeko eskumena duen administrazioa eta EKZPa egiteaz arduratzen dena. Hortaz, memoria ekonomikoan sartuta egoteak ez du esan nahi onartuta dagoenik, ez eta NBAPn arau gisa integratu denik ere. Jarduketa zehatz definitzea, programatzea eta, hala badagokio berrikustea plana garatzen duen kudeaketa-tresnaren ardura da, administrazio horri dagokion konpetentzia-arloan.

Gainera, aipatutako jarduketak egiteko, hala badagokio, ingurumen-ebaluazioaren prozedurak eta Natura 2000 Sarearen gaineko eraginaren ebaluazioak egin beharko dira. Ebaluazio horietan espezifikoki aztertuko da ea bateragarriak diren espazioa kontserbatzeko helburuekin.

Helegite horien artean bereziki aipatu behar da Enirio-Aralarko Mankomunitateko puntu jakin batzuetan sarbideak hobetzeko edo egokitzeko aurreikusten diren jarduketan aurka egiten duen helegitea. Jarduketa horiek Elutseta, Arritzaga eta Pagabe eremuetan egingo dira zehazki, 2018ko abuztuaren 3ko Gipuzkoako Aldizkari Ofizialean argitaratutako Enirio eta Igaratza arteko bidea egokitzeko proiektuaren ingurumeneko inpaktuaren adierazpenari buruzko ebazpenean jasotzen den moduan.

Esan dugun moduan, aipatutako jarduketak planaren memoria ekonomikoan baino ez dira jasotzen. Babestutako espazioaren kudeaketa-esparruan garatu daitezkeen esku-hartzeak daude bertan zerrendatuta, modu orientatiboan. Erreferentzia horiek ez dira NBAPren arau-xedapenak, eta ez dute esan nahi proiektu zehatzak onartu direnik.

Ondorioz, halako edozein jarduketa egiteko, dagokion kudeaketa-tresnaren esparruan edo definitzen duen proiektuaren esparruan planteatu eta baloratu beharko da, eta araudi aplikagarriaren arabera derrigorrezkoak diren Natura 2000 Sarearen gaineko ondorioen ebaluazioa eta ingurumen-ebaluazioa egin beharko dira. Testuinguru horretan, existitzen diren ingurumeneko aurrekarien intzidentzia espezifikoki aztertu beharko da, helegitean aipatutako ebazpena, eta espazioa kontserbatzeko helburuekiko bateragarritasuna barne.

Azaldutakoaren argitan, NBAPean proiektuen debeku espezifikoak, jarduera jakin batzuen erregulazio zehatzak edo kudeaketako jarduera zehatzak txertatzeari buruz hainbat alegaziotan egindako proposamenak plangintza-tresna horren izaera eta funtzioa kontuan hartuta baloratu behar dira. Hortaz, NBAPren arlo propiotik harago doazen puntuak eta plana

garatzen duten kudeaketa-tresnei edo araudi aplikagarrian aurreikusitako ingurumeneko ebaluazio-prozedurei dagozkienak ez dira planaren edukian gehitu behar. Hala ere, tresna edo prozedura horien esparruan aztertu eta ebatzi daitezke.

4.2.3. Hegaztien Zuzendaritzatik eratorritako betebeharrak

Helegite batzuek zalantzan jartzen dute dokumentuak ezartzen duen hegaztien tratamendua, argudiatuz ez dela Aralarko KBE izendatzeko eta kontserbazio-neurriak onartzeko 2016ko ekainaren 28ko 95/2016 Dekretuaren xedera egokitzen.

Horri dagokionez, esan beharra dago 95/2016 Dekretua Natura 2000ren esparru orokorraren baitan sartzen dela, eta 92/43/CEE Zuzentaraua (Habitatak) eta 2009/147/CE Zuzentaraua (Hegaztiak) integratzen dituela.

Hala eta guztiz ere, KBE izendapenetik eratorritako kontserbazio-betebehar espezifikoek presentzia adierazgarria duten habitat motei eta interes komunitarioko espezieei soilik egiten diete erreferentzia. Horiek Habitaten Zuzentaruaren I eta II. eranskinetan daude jasota, eta Aralarko KBEren kontserbaziorako xede-elementuak dira.

Testuinguru horretan, NBAPk eremu horretako hegazti-espezieen zerrenda bat jasotzen du. Zerrenda horren helburua eremuko natura-ondarea deskribatzea eta ezaugarritzea da, baina horrek ez du esan nahi Natura 2000ren barruan Hegaztientzako Babes Bereziko Eremuetako kontserbazio-neurri espezifikoak ezarri behar direnik.

Bestalde, dokumentuak kontserbazio-neurri espezifikoak ezartzen ditu eskualdean interesekoak diren hegazti-espezie jakin batzuentzat. Helburu horiek ez dira Natura 2000 Sarearen barruan egoteagatik dagozkienak, Mehatxatutako Espezieen Euskal Katalogoaren barruan sailkatuta egoteagatik dagozkienak baizik. Hortaz, horregatik ezartzen dira erkidegoan kontserbatzeko neurri eta helburu espezifikoak.

Ondorioz, NBAPko hegaztien tratamenduak araudi aplikagarriarekiko ikuspegi koherentea eta egokitua du, eta behar bezala bereizten ditu dokumentuaren deskribapen-funtzioa, Natura 2000 Saretik eratorritako betebeharrak eta espezieak kontserbatzeko erkidegoko arauditik eratorritakoak. Hala, horrek ez du esan nahi KBEren Dekretuaren xedea betetzen ez denik.

4.2.4. NBAPren eta EKZPren arteko harremana

Babestutako espazio naturalak planifikatzeko sistemaren barruan hierarkia-harremana dago plangintza-tresnen artean.

NBAPk ezartzen du espazioaren antolamendurako eta kontserbaziorako esparru orokorra, eta EKZPk, berriz, xedapenak garatzeko eta aplikatzeko funtzioa du. Horretarako, erabilera sektorialen eta laket-erabileren erregulazioak zein planean ezarritako helburuak betetzeko beharrezko kudeaketa-neurriak finkatzen ditu.

Hortaz, EKZPri dagokio:

- erabilera eta jarduera jakin batzuen erregulazioa zehaztea,
- kontserbazio-helburuak lortzeko beharrezkoak diren kudeaketa-neurriak ezartzea,
- eta espazioa kontserbatzeko, lehengoratzeko edo kudeatzeko jarduketak programatzea.

Hori dela eta, helegiteetan formulatutako proposamen batzuk —erabileren erregulazio xeheari buruzkoak, kudeaketa-jarduketaren definizioari buruzkoak edo kontserbazio-neurri espezifikoaren programazioari buruzkoak— EKZPren arlokoak dira eta ez NBAPrenak, plangintza-funtzio orokorra baitu azken horrek.

Helegiteetan proposatutako jarduketak zehatzen artean hauek aipa daitezke besteak beste:

- Ezagutza, ikerketa eta jarraipena hobetzea
 - Habitaten eta espezieen jarraipen ekologikoa egiteko programak garatzea
 - Faunaren jarraipena egiteko programa espezifikoak ezartzea (adibidez, kiropteroena)
 - Behar bezala aztertu gabeko taldeei buruzko ezagutza hobetzea, adibidez, ornogabe troglobioena
 - Populazioaren tamainaren, banaketaren eta joeren gaineko datuak lortzea
 - Adierazleak eta jarraipen-protokoloak definitzea
 - Habitategi eta espezieei buruzko ikerketa-programak garatzea
 - Kontserbazio-egoera aztertzea eta, hala badagokio, helburu operatiboak eta neurgarriak definitzea
- Fauna kudeatzea
 - Espezieentzako edo fauna taldeentzako kudeaketa-planak egitea (adibidez, kiropteroentzat edo hegazti nekrofagoentzat)
 - Kontserbazio-neurri espezifikoak garatzea interes komunitarioko espezieentzat edo mehatxatutako espezieentzat
 - Habitata hobetzeko jarduketak espezie zehatzentzat
- Baso-kudeaketa
 - Baso-kudeaketarako planak egitea (Enirio-Aralar gisako eremuak barne)
 - Baso-kudeaketarako eredu jasagarriak garatzea
 - Basoetako habitatak hobetzeko jarduketak egitea, besteak beste:
 - egur hila areagotzea
 - egituren heterogeneotasuna sustatzea
 - masa naturalagoetara eboluzionatzea
- Habitatak kudeatzea eta lehengoratzeko ekologikoa
 - Habitat naturalak lehengoratzeko jarduketak gauzatzea
 - Habitat jakin batzuen azalera handitzeko proposamenak
 - Narriatutako habitatak berreskuratzea
 - Uretako ekosistemak eta uraren ibilera hobetzea
 - Espezie exotiko inbaditzaileak kontrolatzea edo eliminatzea
- Lur azpiko ingurunea kudeatzea
 - Zuloak, leizeak eta galeriak garbitzeko, kontserbatzeko eta kudeatzeko jarduketak
 - Interes ekologikoa edo hidrologikoa duten zuloen babesa hobetzea
 - Lur azpiko inguruneiko fauna kontserbatzeko neurri espezifikoak
- Konektibitate ekologikoa
 - Tokiko eskalako konektagarritasun funtzionala hobetzeko jarduketak
 - Barrerak iragazkortzeko neurriak
 - Korridore ekologietako espazioaren rola indartzeko esku-hartzeak egitea
- Erabileren eta jardueren kudeaketa

- Erabilera publikoaren eta laket-erabileraren kudeaketa-planak egitea
- Jardueren erregulazio xehea (abeltzaintzakoak, basogintzakoak, laket-jarduerak, zinegetikoak)
- Praktika jakin batzuetarako baldintza espezifikoak definitzea
- Kudeaketa zinegatikoa hobetzea
- Azpiegiturak eta jarduketa espezifikoak
 - Espazioa kudeatzeko beharrezko azpiegiturak garatzea
 - Existitzen diren azpiegiturak hobetzeko edo egokitzeko jarduketak
 - Tokiko ingurumena lehengoratzeko edo hobetzeko jarduketa zehatzak egitea
- Sentsibilizazioa, dibulgazioa eta gobernantza
 - Ingurumeneko sentsibilizazio-kanpainak garatzea
 - Espazioaren balio naturalak dibulгатzeko ekimenak
 - Tokiko eragileek parte hartzeko eta lankidetzan aritzeko programak

Halaber, helegite batzuek Planaren memoria ekonomikoari buruzko kontsiderazioak formulatzen dituzte, jarduketa jakin batzuentzat aurreikusitako zenbatekoak zalantzan jarritz eta jarduera zehatzetarako aurrekontu-partida berriak proposatuz.

Horri dagokionez, esan beharra dago NBAPren memoria ekonomikoak izaera orientatiboa eta informatiboa duela, plana garatzeko beharrezko baliabideen estimazio globala eskaintzea baitu helburu. Garatu beharreko jarduketak zehatz definitzea, denboraren arabera lehenestea eta aurrekontu-programazioa esleitzea espazio babestua kudeatzeko tresnen funtzioa da, eta, zehazki, EKZPrena eta hura garatzeko jarduketa-programena.

4.3. Metodologia, oinarri zientifikoa eta kontserbazio-egoeraren gaineko ezagutza

4.3.1. Aurretiazko plangintza-tresnak kontuan hartzea

Helegite batzuek diote indarrean dagoen NBAPren eta KBE ezartzeko Dekretuaren ebaluazioaren atal espezifiko bat falta dela, argudiatuz plan berriak tresna horien balorazio formala jaso beharko lukeela.

Horri dagokionez, esan beharra dago araudi aplikagarriak ez duela ezartzen NBAPek tresnen ebaluazio formala egin behar dutenik plangintzaren aurretik, eta, zehazki, Euskadiko natura-ondarearen kontserbaziorako 2021eko azaroaren 25eko 9/2021 Legeak.

NBAP honen helburua da espazioa antolatzeko eta kontserbatzeko esparru eguneratua ezartzea, eta indarrean dagoen arauditik eratorritako xedapenak integratzea —Natura 2000 espazioaren izaera barne—, ez aurreko tresnen atzera begirako ebaluazioa egitea, tartean, 1994ko apirilaren 26ko 168/1994 Dekretuaren bitartez onartutako NBAPrena, eta Aralarko KBE ezartzeko eta kontserbazio-neurriak onartzeko 2016ko ekainaren 28ko 95/2016 Dekretuarena.

Hala ere, plana egiteko metatutako ezagutza eta tresna horien aplikaziotik eratorritako esperientzia baliatu da. Izan ere, tresna horien edukiak kontuan hartu dira diagnostikoa eta dokumentu berriaren xedapenak definitzeko, nahiz eta ebaluazioaren puntu espezifiko batean artikulatuta ez egon.

Ondorioz, eskatutako xedea betetzen duen bloke bereizi bat ez izateak ez du esan nahi araudi aplikagarria betetzen ez denik, eta ez dio planaren balioari eragiten.

4.3.2. Oinarri zientifikoa

Helegite batzuek zalantzan jarri dute planaren oinarri zientifikoa edo adierazi dute naturaguneko habitat, espezie edo prozesu ekologiko jakin batzuen kontserbazio-egoera karakteritzatzeko erabilitako informazioa ez dela nahikoa.

Horri dagokionez, lehenik eta behin esan beharra dago NBAP egiteko eskuragarri zegoen informazio zientifikorik eta teknikorik onena erabili dela, hainbat iturri baliatuz, besteak beste, habitat moten eta espezieen inbentario ofizialak, Natura 2000 esparruan sortutako informazioa, espazio naturalean egindako lan zientifiko eta teknikoak, eta babestutako espazio propioaren kudeaketan zehar metatutako ezagutza.

Erabilitako informazioaren artean daude, besteak beste, planaren eremuko habitat natural eta erdinatural moten karakterizazioa, espazioko balio natural nagusien identifikazioa, kontserbazio-egoeraren ebaluazioa eta naturagunearen mantentze-lanetan edo lehengoratzean eragina izan dezaketen faktoreak identifikatzea.

Hala ere, kontuan izan behar da ekosistemen eta espezie edo habitat mota batzuen gaineko ezagutza zientifikoa inoiz ere ez dela erabatekoa eta behin betikoa, eta eboluzionatu egiten duela pixkanaka informazio berria lortu eta ikerketa berriak garatu ahala. Hori dela eta, ingurumeneko plangintza-tresnak egiteko une bakoitzean eskuragarri dagoen informazioa erabiltzen da halaberrez, baina horrek ez du esan nahi alderdi jakin batzuetan hutsuneak egon arren ezinezkoa denik baliabide naturalak antolatzeke eta kontserbatzeko esparru orokorra ezartzea.

Gainera, esan beharra dago NBAP berria onartzearen xedea ez dela soilik informazio hobea eskuragarri izatea, baizik eta naturagune horretan dauden babes-erregimenak tresna bakar batean biltzeko betebeharrak legalari erantzutea, 9/2021 Legeak aurreikusitako terminoetan. Ikuspegi hori aintzat hartuta, ezagutza hobetu behar duten arloak badauden arren oraindik, plana onartzeak hobetu egingo du egun indarrean dagoen esparrua, xedapenak eguneratu eta bateratu dituelako. Xedapen horiek berrikusi ezean informazio eta ikuspegi zaharragoetan oinarritutako dira. Ziurgabetasunak dauden alderdien kasuan, planak egungo egoera mantentzeko eta narriadura ekiditeko zuhurtziazko irizpidea ezarri du gainera.

Horri dagokionez, kasu batzuetan planak berak identifikatu du mugak daudela kontserbazio-helburu edo -adierazle jakin batzuk zehaztasun handiagoarekin ezartzeko eskuragarri dagoen informazioan. Horrek planaren ahultasuna islatu beharrean, gardentasun zientifikoa erakusten du, eta etorkizuneko jarraipena egiteko eta ezagutza hobetzeko jarduketak behar bezala orientatzeko aukera ematen du.

Gainera, NBAP egitea eta onartzea natura-ondarea kontserbatzeko araudian ezarritako betebeharra da, babestutako naturaguneei antolamendurako. Testuinguru horretan, plana onartzeak egungo egoera nabarmen hobetzea ekarriko du, espazioaren balio naturalak kontserbatzeko plangintza- eta kudeaketa-esparrua ezarriko duelako, bai eta ezagutza zientifikoaren alderdi jakin batzuk dagokien jarraipen- eta kudeaketa-programen bitartez garatzen jarraitu behar badira ere.

Bestalde, helegite batzuek diote planak ez duela ardura-printzipioa errespetatzen, espazioaren balio naturalengan eragina izan dezaketen arazo edo presio jakin batzuentzako xedapen gehigarriak ezarri beharko lituzkeela argudiatuz.

Komeni da gogoraraztea ingurumenerako arrisku adierazgarrien gaineko arrazoizko ziurgabetasun zientifikoa dagoenean aplikatzen dela ardura-printzipioa; hortaz, justifikatuta dago prebentzio-neurriak ezartzea balizko kalteak ekiditeko. Hala eta guztiz ere, printzipio hori aplikatzeak ez du esan nahi azterketan identifikatu ez diren eta eskuragarri dagoen informazio zientifikoa berresten ez dituen arazoen gaineko xedapenak gehitu behar direnik planean.

Hortaz, planaren kontserbazioaren eta xedapenen helburuak definitzeko naturaguneko balio naturalen eta balio horien kontserbazioan eragina duten faktoreen ebaluazioa baliatu da, nahiz eta ezagutza zientifikoa areagotzen jarraitu espazioaren kudeaketa-tresnen eta jarraipen-tresnen bitartez.

Bestalde, helegiteetan aipatutako puntu askok prozesu ekologiko jakin batzuen interpretazioagatik edo lurraldearen erabilera jakin batzuen balorazioagatik sortutako desadostasunei egiten diete erreferentzia. Puntu horiek espezifikoki aztertu dira dokumentu honetako dagozkien ataletan.

Prozesu ekologiko jakin batzuen interpretazioarekin edo lurraldearen erabilera jakin batzuen balorazioarekin lotutako desadostasunak espezifikoki aztertu dira erantzun horri dagozkion puntuetan.

Helegite batzuetan, habitat eta espeziei batzuei buruzko informazioan dauden gabezietatik abiatuta, haien kontserbazio maila ebaluatzeko epe finkoak zehaztea proposatzen da.

Horri dagokionez, esan beharra dago jarraipen-programak definitzea, eta espazioaren ezagutza hobetzeko beharrezkoak diren jarduketan denbora-plangintza egitea plana garatzeko tresnei dagozkien arloak direla, zehazki, EKZPrenak.

Aurreko ataletan aipatu dugun moduan, NBAP plangintza estrategikorako tresna da eta antolamendurako esparru orokorra eta kontserbaziorako helburuak ezartzen ditu, baina ez dagokio jarduketan programazio xehea egitea eta egutegi espezifikoa ezartzea.

Hala ere, dokumentuak berariaz aitortzen du naturaguneko elementu batzuen gaineko ezagutza hobetzearen garrantzia. Babestutako espazioaren kudeaketaren barruan etorkizuneko jarraipen- eta ebaluazio-programak egiteko oinarria da hori.

4.3.3. Kontserbazioaren egoeraren eta mailaren arteko bereizketa

Helegite batzuetan aipatu dute dokumentuan “kontserbazioaren egoera” eta “kontserbazioaren maila” terminoak nahastuta daudela, eta egindako ebaluazioak ez dituela Europako Batzordeak erabilitako parametroak errespetatzen.

Alabaina, esan beharra dago dokumentuak bi terminoak bereizten dituela, Europako araudiak ezartzen duen esanahiaren arabera.

Kontserbazioaren egoeraren kontzeptua habitat naturalen, eta fauna eta flora basatiaren kontserbazioari buruzko 92/43/CEE Zuzentarauko definizioaren arabera erabiltzen da, eta eremu geografiko handietako, hala nola eskualde biogeografikoko edo euskal Autonomia Erkidegoko habitat moten eta espezieen ebaluazio globalari egiten dio erreferentzia. Hori horrela, NBAPk eskuragarri dauden balorazio ofizialak erreproduzitzen ditu, zeinak Europako Batasunak Habitaten Zuzentarauko 17. artikuluan aurreikusitako aldizkako txostenak egiteko ezarritako irizpideen arabera egin baitira.

Bestalde, kontserbazioaren mailaren kontzeptua Habitaten Zuzentarauko III. eranskinean jasotako zentzuan erabili da, eta lekuen garrantzia ebaluatzeko irizpideei egiten die

erreferentzia, Natura 2000 Sarean integratu ahal izateko. Ondoren, Europar Batasunak Natura 2000 eremuentzat onartutako datuak normalizatzeko formularioan (Standard Data Form) garatu da ebaluazio hori. Kasu horretan, terminoak espazioaren eremu zehatz horretako elementuen kalitateari, adierazgarritasunari eta osotasunari egiten dio erreferentzia.

Ondorioz, bi kontzeptuen artean ez dago inolako nahasterik, desberdin erabiltzen dira eta erabilera bat dator araudi komunitarioan ezarritako terminologiarekin eta irizpideekin. Gainera, azterketa-eskala desberdinetan aplikatzen dira.

Populazioaren balorazioa eta espezie jakin batzuen kontserbazio-egoera, bereziki kiropteroena, zalantzan jartzen duten alegazio batzuei dagokienez, esan beharra dago eskuragarri dagoen informazioan hautemandako mugak leku horretako datuen gabezia orokorraren ondorioa direla, batez ere mugikortasun handiko eta konplexutasun ekologikoko fauna taldeen kasuan.

NBAP propioan azaltzen den moduan, espezieen kontserbazioaren egoera zehazteko zailtasun handiak daude parametro garrantzitsu batzuen gaineko informazio gutxi dagoelako, hala nola populazioaren banaketaren, tamainaren edo dinamikaren gainekoa. Egoera hori bereziki adierazgarria da kiropteroen kasuan, kasu gehienetan ez baitago estimazio sendorik naturagunearen eskalarako.

Europako Batzordearen interpretazio-dokumentuen arabera, aldeko erreferentzia-balioaren (AEB) kontzeptua eta, oro har, kontserbazioaren egoeraren ebaluazioa eskala handiagoetan formulatzen dira (biogeografikoa, estatukoa edo erkidegokoa), eta, hortaz, ez dira tokiko eskalan aplikagarriak zuzenean. Hori dela eta, Batzordeak berak kontserbazioaren maila erabiltzea proposatzen du Natura 2000 espazioetarako, datuen formulario normalizatueta jasotzen den moduan.

Ikuspegi horrekin bat etorriz, NBAPk Aralarko KBEn formulario ofizialeko informazioa erabili du oinarri gisa, eta, hala badagokio, adituen irizpidearekin osatu du, informazio gehigarria bildu den kasuetarako.

Ondorioz, hautemandako balizko mugak edo inkoherentziak ez dira metodologiaren aplikazio okerraren ondorioa, eskuragarri dagoen ezagutzaren berezko mugen ondorioa baizik. Izan ere, iturri ofizialak eta Natura 2000 esparruan gomendatutako irizpideak erabiltzea erabaki da. Ikuspegi hori da egokiena eskala handiagoetan eta Natura 2000 osoan egindako ebaluazioekin koherentzia izateko.

4.4. EKZPren aldi bereko tramitazioa

Kontserbazioaren aldeko bi erakundek zalantzan jarri dute Aralarko EKZPren informazio publikoaren aldia NBAP berria tramitatzen ari den bitartean zabaltzea, tresna hori azken plan hori onartutakoan soilik egin daitekeela uste dutelako.

Lehenik eta behin, esan beharra dago aipatzen duen plangintza-tresnaren tramitazioa ez dela prozedura honen xedeari dagokiona. EKZP babestutako espazioa kudeatzeko plangintza-tresna da eta Gipuzkoako Foru Aldundiari dagokio tresna hori egitea eta onartzea. Prozedura honen xedea, aldiz, NBAP onartzea da, zeina Eusko Jaurlaritzaren eskumenekoa baita.

Nolanahi ere, 2021eko azaroaren 25eko 9/2021 Legeak, Euskadiko natura-ondarearen kontserbazioari buruzkoak, lotura funtzionala ezartzen du bi plangintza-tresnen artean. Hala, 54. artikulua dio babestutako espazio bat izendatzean EKZP bat onartuko dela NBAPn

ezarritako arauen eta jarraibideen arabera. 55. artikulua, berriz, dio EKZPk osagarriak direla eta NBAPek ezarritakoaren mende daudela.

Erregulazio horretatik ondoriozta daiteke NBAPan ezarritako xedapenetara egokitu behar duela EKZPk eta ezin dela onartu xedapen horiekin bateragarriak ez diren terminoetan. Hala ere, mendekotasun horrek edukiari eta kudeaketa-tresnaren onarpenari egiten die erreferentzia, araudiak ez baitu berariazko debekurik ezartzen tramitazio administratiboa NBAPekin batera garatzeko.

Ondorioz, NBAP tramitatu bitartean babestutako espazioaren kudeaketa orientatzeko xedapenei eragingo lieketen aldaketak ezarriko balira, Aldundiak beharrezko neurriak hartu beharko lituzke behin betiko onartu aurretik xedapen horietara egokitzeko, eta NBAPk ezarritako antolamenduaren esparruarekin guztiz bat datorrela bermatzeko.

5. Planaren funtsezko edukia

5.1. Elementu adierazgarriak identifikatzea, diagnostikoa, kontserbazioaren eta lehengoratzearen helburuak, lehentasuna eta helburu sozioekonomikoekiko lotura

Planaren kontserbazioaren eta lehengoratzearen helburuak formulatzeko espazioko habitat mota eta espezie adierazgarriak identifikatzen dira, haien kontserbazioaren egoera eta dituzten presioak aztertzen dira, eta epe luzeko kontserbazioa bermatzeko beharrezkoak diren jarduketan lehentasunak zehazten dira.

NBAP egiteko erabilitako metodologia eskuragarri dagoen informazio zientifikorik eta teknikorik onenean, espazioan dauden natura-ondareko elementuen presentzia errealean eta testuinguru biogeografikoan, erkidegoan eta tokian bertan Aralarrek kontserbaziorako duen garrantzian oinarritzen da. Alde horretatik, helburuen definizioak ez die irizpide abstraktuei edo orokorreari erantzuten, baizik eta balorazio integratu bati. Balorazio horrek kontuan hartzen ditu habitat- eta espezie-moten kontserbazio-egoera, horiek espazioan duten adierazgarritasuna, eragiten dieten presioak eta Natura 2000 osoan edo, hala badagokio, autonomia-erkidegoan duten eginkizuna.

Horri dagokionez, ingurumenerako garrantzitsuak diren elementu edo faktore guztietan bete beharreko baldintzak ezartzen dituzte kontserbazio-helburuek, naturagune horretan presente dauden ondare-naturalaren elementuen kontserbazio-egoera mantentzeko edota hobetzeko. Europako Batzordeak Natura 2000 Sarearen kontserbazio-helburuak ezartzeko egindako orientazioek ezartzen duten moduan, helburu horiek ahalik eta zehatzen formulatu behar dira, eta kontserbatu beharreko elementu bakoitzak bete beharreko baldintzak definitu behar dira.

Egingarria baldin bada, planak habitat moten azalerari, banaketari edo ezaugarri estruktural eta funtzionalei, eta espezieen populazioen banaketari edo tamainari dagokienez bete beharreko baldintzen helburuak ezartzen ditu. Espazioaren eremuari aplikatu dakizkiokeen adierazle espezifikoak definitzeko behar adina kontrastatutako erreferentziarik ez dagoen kasuetan, helburuak modu orokorragoan formulatzen dira; hala ere, informazio berria eskuratu ahala, zehaztasun handiagoz zehaztu ahal izango dira.

5.1.1. Habitat eta espezie adierazgarriak identifikatzea

Kontserbazio-helburuak formulatzeko lehenengo urratsa naturagunean presentzia nabarmena duten habitat motak eta espezieak identifikatzea da, planaren barruan helburu espezifikoak izan behar dituztelako.

Identifikazio hori egiteko, eskuragarri dagoen informazio zientifikoa eta teknikorik onena aztertzen da, besteak beste, inbentarioak, landa-lanak eta jarraipen-sistemetak datuak. Habitat mota edo espezie bakoitzaren garrantzia zehazteko, hainbat faktore hartzen dira kontuan: kontuan hartutako eremuan hartzen duen espazioa, populazioen tamaina eta bideragarritasuna espezieen kasuan, lurraldeko adierazgarritasuna eta espazioak lurralde-eskala handiagoaren kontserbazioari egiten dion ekarpena.

Natura 2000 sarearen barruan dauden espazioen kasuan, habitat moten eta espezieen garrantzia baloratzeko kontuan izan behar da naturagune horrek zer nolako funtzioa betetzen duen maila biogeografikoko, erkidegoko edo tokiko kontserbazioan. Horri

dagokionez, Europar Batasuneko orientazioek diote kontserbazio-helburuak ezartzeko lekuak lurralde-testuinguru zabalagoan duen garrantzia kontuan hartuz ezarri behar direla, eta hori izan da plana egiteko jarraitu den ikuspegia.

Helegite batzuek zalantzan jarri dituzte oro har espazioan zer habitat mota eta espezie diren nagusi zehazteko erabilitako irizpideak, edo adierazi dute kontsiderazio hori lurraldean presente dauden natura-ondarearen beste elementu batzuetara ere zabaltzea beharko litzatekeela. Horri dagokionez, Natura 2000 Sarearen plangintzaren esparruak, eta, orokorrean babestutako espazioetako plangintza-tresnen logika propioak ezartzen du habitat mota edo espezie baten presentziaren eta plangintzari dagokionez duen presentzia adierazgarriaren artean bereizi behar dela.

Desberdintasun hori egin beharra dago diagnostikoa, helburuak eta planaren xedapenak garrantzi ekologiko handiko elementuetara edo naturagunearen barruan nahikoa izango den lurralde-erakunde batera bideratzeko, betiere, kontserbaziorako edo lehengoratzeko helburu espezifikoaren formulazioa justifikatzeko. Irizpide hori aplikatzeak ez du ukatzen lurraldean beste habitat mota edo espezie batzuk egon daitezkeenik. Hala ere, eskuragarri dagoen informazioak, adierazgarritasunak edo planaren barruan duen garrantziak ez du tratamendu espezifikorik justifikatzen.

Halaber, habitat mota bat edo espezie bat elementu adierazgarritzat hartzeko, espazioan duen presentzia eraginkorra eta aintzat hartutako lurraldearen testuinguruan duen garrantzia izan behar dira kontuan, ez haren balizko presentzia soilak. Horrek ez du kentzen, kasu batzuetan, planaren helburuen barruan habitat jakin batzuek okupatutako azalera handitzeko edo lehengoratzeko prozesuak aurreikustea, beharrezkoa baldin bada hori kontserbazio-egoera egokia lortzeko. Hala ere, halako helburuak ezartzeko, lurraldearen egoera errealetik abiatu beharra dago, eta espazioan dauden gainerako intereseko habitaten eta ekosistemen gaineko inplikazioak baloratu behar dira.

Aralarren kasuan, kontsiderazio hori bereziki garrantzitsua da; izan ere, nekazaritza tradizionalarekin lotutako habitat irekietan eta erdi-naturalek osatzen dute espazioaren balio naturalen zati adierazgarri bat, eta horiek kontserbatzea ere planaren helburuen barruan sartzen da. Hori dela eta, habitat mota jakin batzuen balizko handitzea ezin da modu isolatuan planteatu, baizik eta lurraldearen egitura ekologikoarekin eta sozioekonomikoarekin zein naturagunearen kontserbazio-helburu guztiekin bat etorritik.

Presentzia adierazgarria dutela ebatzita habitat moten edo espezieen kasu zehatzekin lotutako helegiteak espezifikoak aztertu dira 6.1.4 atalean.

5.1.2. Kontserbazioaren egoeraren diagnostikoa eta lehentasunak ezartzea

Naturagunean dauden habitat mota eta espezie garrantzitsuak identifikatu ondoren, Aralarren duten kontserbazio maila eta izan ditzaketen presioak edo mehatxuak aztertu ditu planak. Azterketa horri esker, kontserbazio-arazo nagusiak identifika daitezke eta horiek jorratzeko beharrezkoak diren helburuak eta neurriak orientatu daitezke.

4.3.2 atalean esan dugun moduan, hainbat helegitek zalantzan jarri dute diagnostikoa egiteko eskuragarri dagoen informazioaren nahikotasuna, eta uste dute ezagutzen dauden gabezia batzuk direla eta, planaren onespina atzeratu egin beharko litzatekeela. Horri dagokionez, natura-ondarea kontserbatzeko araudian ezarritako betebeharrari erantzuten dio NBAPk, eta, nolahi ere, plan hori onartzeak egungo egoera hobetuko du, naturagunearen kudeaketa eta kontserbazioa orientatzeko plangintza-esparrua eskainiko duelako.

Plana egiteko erabilitako informazioa eskuragarri dauden iturri zientifikoetatik eta teknikoetatik ateratakoa da, tartean inbentarioetatik, landa-lanetatik eta jarraipen-programetatik. Ingurumeneko edozein plangintza-prozesutan gertatzen den moduan, eskuragarri dagoen ezagutzak mugak edo zirugabetasunak izan ditzake alderdi jakin batzuetan, baina horrek ez du eragozten eskuragarri dagoen informaziorik onenean oinarritutako irizpideak eta kontserbazio-helburuak ezartzea.

Halaber, helegite batzuek ardura-printzipioa ere aipatu dute, planean hartutako erabaki batzuk zalantzan jartzeko. Hala ere, ardura-printzipioak ez du esan nahi egindako azterketan identifikatu ez diren arazoen gaineko erregulazioak edo murrizketak ezarri behar direnik, printzipio horrek ezartzen du kalte horiek gerta daitezkeela erakusten duten arrazoitutako zantzuak daudenean kalteak ekiditeko beharrezkoak diren neurriak ezarri behar direla.

Kontserbazio-egoeraren eta existitzen diren presioen azterketatik abiatuta, planak kontserbazioaren lehentasunak ezartzen ditu habitat moten eta espezieen egoera, naturaguneak aintzat hartutako lurralde-testuinguruan kontserbaziorako duen garrantzia eta dituzten mehatxuak kontuan hartuta.

Helegite batzuek zalantzan jarri dute habitat mota edo espezie batzuei ezarritako lehentasunaren maila, uste baitute lehentasun hori kontserbazioaren egoeraren arabera soilik finkatu behar dela. Hala ere, lehentasuna ezin da irizpide horretan soilik oinarritu. Natura 2000 Sarearen plangintzaren logikaren arabera, lehentasunak zehazteko garaian, kontserbazioaren egoera, lurralde-eskala zabalagoetan naturaguneak elementuaren kontserbaziorako duen garrantzia eta elementuak dituen mehatxuak edo presioak ere kontuan izan behar dira. Hori dela eta, habitat mota edo espezie bakoitzari esleitutako lehentasuna faktore horien guztien balorazioaren arabera ezarri da, eta ez parametro isolatu bakar baten arabera.

5.1.3. Lehengoratzeko helburuak

Naturaguneko habitat moten eta espezieen kontserbazioaren egoera mantentzeko helburuez gain, planak lehengoratzeko helburuak ere biltzen ditu, ekosistema jakin batzuen baldintza ekologikoak berreskuratzeko beharrezkoa denean.

Hala, lehengoratzea kontserbazioaren eta mantentze-lanen tresna osagarria da, eta existitzen diren alterazioak zuzentzea eta Aralarren funtsezkoak diren prozesu ekologikoak garatzeko beharrezkoak diren baldintza ekologikoak berreskuratzen laguntzea du xede.

Helegite batzuetan adierazitakoaren kontrara, plana ez da soilik mugatzen habitat moten eta espezieen egungo egoera mantentzera, lehengoratzeko berariazko helburuak ere jasotzen ditu. Kasuaren arabera, helburuak honako hauek izan daitezke: habitat mota jakin batzuen konposizioa, egitura eta funtzio ekologikoak berreskuratzea, espezie batzuen habitataren baldintzak hobetzea, edo beharrezkoa denean eta justifikatuta dagoenean, azalera eta banaketa handitzea.

Hala ere, presente dauden habitat moten kontserbazio-egoera hobetzeko lehengoratzea eta habitat horien azaleraren balizko handitzea bereizi behar dira. Habitata kontserbazio-egoera egokia lortzeko beharrezkoa den azalera baino azalera are txikiagoa duenean soilik ezar daiteke azken hori. Hortaz, habitat mota batzuetan azalera handitzeko helbururik ez izateak ez du esan nahi lehengoratzeko asmorik ez dagoenik, baizik eta helburuak benetako egoera ekologikora egokitu direla.

Planaren eremuko baso naturalen azalera handitzeko beharra planteatu duten helegiteen kasuan, esan beharra dago termino orokorretan planteamendua legitimoa izan arren, ezin dela lehentasunezko helburutzat hartu, eta kontserbazio-helburuei egiten dien ekarpen eraginkorraren eta, azkenik, babestutako espazioaren helburu propioari egiten dion ekarpenaren arabera ebaluatu behar dela.

Horri dagokionez, plana ez da habitat mota bakoitza modu isolatuan aztertzea eta baso-ekosistemen lehengoratzeari xedatzea mugatzen; espazioan presente dauden habitat mota guztiak eta babesa justifikatzen duten kontserbazio-helburuak betetzeko egindako ekarpena baloratzen ditu. Metodologia horri esker, babestutako espazioaren helburuari ekarpen erreala egiten dioten helburuak identifikatu daitezke eta kudeaketa-erabakiak horietara orientatu, eskuragarri dauden baliabideen erabilera eraginkorragoa egin ahal izateko.

Gainera, kontuan izan behar da habitat mota baten kontserbazio-egoera egokia ez dela soilik okupatzen duen azaleraren arabera, bere egiturak, funtzio ekologikoak eta eboluzioaren perspektibek ere eragina dute. Hori dela eta, habitat mota batek azalera nahikoa hartzen duenean ere ez dago lehengoratzeko helburuak ezartzetik salbuetsita, gabeziak baldin baditu bere konposizioan, egituran edo funtzionamendu ekologikoan. Kasu horietan, helburua izan daiteke une horretako azalera mantentzea, eta, aldi berean, kontserbazio-egoera egokia izateko beharrezkoak diren atributu ekologikoak lehengoratzeari.

Aldiz, gabeziak okupatutako azalerari ere eragiten dionean, planak espazioaren egoera espezifikoak ebaluatzen du, eta, hala badagokio, hura handitzea planteatzen du, hobetzeko beste neurri batzuekin batera. Hortaz, lehengoratzeko helburuen definizioa ez dago habitataren azalera handitzearekin zuzenean lotuta; kontrara, gabeziak dituzten kontserbazio-egoeren osagarriekin eta hura hobetzeak naturagunearen kontserbazioaren helburu orokorreari egiten dion ekarpenarekin dago lotuta.

Ikuspegi horri esker, kontserbazioaren helburu orokorrak modu eraginkorragoan betetzeko ekarpena egiten duten jarduketak lehenetsi daitezke, eta habitat moten benetako egoera hobetzen ez duten planteamendu orokorrak ekidin daitezke. Ondorioz, NBAPk ez du baso naturalen azalera handitzeko aukera baztertzeko, baina ez da planaren helburu automatiko edo orokortua. Jarduera hori egiteko, kontserbazio-egoera hobetzeko beharrezkoa izan beharko du eta ekarpen eraginkorra egin beharko dio babestutako espazioaren helburuari, indarrean dagoen araudiarekin eta Natura 2000ren ikuspegi integratuarekin.

Gainera, helegite batzuek adierazi dute planak ez duela natura lehengoratzeari buruzko (EB) 2024/1991 Zuzentarauaren berariazko erreferentziarik jasotzen. Horri dagokionez, esan beharra dago dokumentuak araudi horren aipamen sistematikorik egiten ez duen arren, planaren orientazio materiala bat datorrela dokumentuaren helburuekin; kontserbazioaren egoera hobetzeko, narriatutako habitat motak lehengoratzeko eta haien funtzio ekologikoak berreskuratzeko helburuak jasotzen baititu.

Gainera, kontuan izan behar da araudi horren aplikazio operatiboa estatu kideek onartu beharreko lehengoratzeko-plan nazionalen bitartez artikulatzen dela. Beraz, NBAP bati ezin zaio juridikoki eskatu oraindik amaitu gabe dagoen garapen-tresna batetik eratorritako lurralde-banaketak edo helburu kuantitatiboak zehazteko.

Nolanahi ere, planak habitat eta ekosistema mota jakin batzuk lehengoratzeko helburuak jasotzen ditu, naturagunearen kontserbazio-egoera hobetzeko beharrezkoa baldin bada jarduketa hori egitea. Ikuspegi hori naturagunearen kontserbazio-helburu orokorren barruan du integratuta.

5.1.4. Helburu sozioekonomikoekin eta erabilera publikoko helburuekin duen harremana

Helburu sozioekonomikoak eta espazioaren erabilera publikoarekin lotutakoak ere jasotzen ditu planak. Parke naturalen izaera propioa da helburu horiek gehitzeko arrazoia.

Horri dagokionez, Euskadiko natura-ondarea kontserbatzeko 9/2021 Legearen arabera, balio naturalak, erabilera tradizionalak, eta espazio horietarako sarbidea eta gozamina uztartu beharreko espazioak dira parke naturalak.

Definizio horrekin bat etorritik, natura-ondarea kontserbatzeko, naturaguneko jarduera sozioekonomiko tradizionalak garatzeko eta naturagunearen erabilera publikoa antolatzeke helburuak jasotzen ditu planak.

Helegite batzuek adieraz dute helburu horiek kontserbazio-helburuen mende egon beharko liratekeela. Horri dagokionez, eta aipatutako 9/2021 legearekin bat etorritik, planaren helburu orokorra da naturagunean garatzen diren jarduerak bertako balio naturalen kontserbazioarekin bateragarriak izatea. Hortaz, helburu sozioekonomikoak eta erabilera publikoaren helburuak naturagunearentzat ezarritako kontserbazio- eta lehengoratzeko helburuen esparruan interpretatu behar dira derrigorrez.

Ondorioz, helburuak ez daude kontrajarriak; babestutako espazio batean natura-ondarea kontserbatzeak duen lehentasunak baldintzatutako bateragarritasun-harremana dago helburuen artean.

Planak kontserbazioaren, baliabideen aprobetxamenduaren eta erabilera publikoaren arteko lehentasuna aldarazten duela dioten helegiteei dagokionez, dokumentuak ez du araudi aplikagarriaren aurkakoa den hierarkizaziorik ezartzen. Izatez, 9/2021 Legearekin bat datozen helburuak garatzen ditu. Hortaz, natura-ondarearen kontserbazioaren bateragarritasunak baldintzatzen ditu halaberrez baliabideen aprobetxamendua eta erabilera publikoa. Beraz, ezin da esan NBAPk kontserbaziotik haragoko helburuei ematen dien lehentasuna. Helburuak uztartzen ditu, parke natural baten termino propioetan.

5.1.5. Basoen kontserbazio zorrotza eta azaleraren handitze orokortua

Helegite batzuek diote NBAPk ahalik eta gehien handitu beharko lukeela intereseko habitaten eta espezieen lehengoratzeko, eta espezifikoki aipatzen dituzte espezie autoktonoen basoak. Halaber, lurraldearen % 20 gutxienez kontserbazio-erregimen zorrotzaren pean ezartzeko proposatzen dute. Helegiteak jarri dituztenen arabera, biodibertsitatea kontserbatzeko Europako politiken barruan egongo lirateke helburu horiek.

Lehenik eta behin, zehaztu beharra dago helegiteetan erabilitako erreferentziak ez datozela zehazki bat indarrean dagoen Europako araudiarekin. Natura lehengoratzeari buruzko (EB) 2024/1991 Araudiak ez ditu babes zorrotzeko azalaren helburuak ezartzen.

Helegiteetan aipatutako erreferentziak Europar Batasunaren 2030erako Biodibertsitatearen Estrategiakoak dira. Estrategia horrek proposatzen duen helburu politikoa da Europako lurraldearen % 30 gutxienez babestea, eta ehuneko horren barruan, % 10i gutxienez babes zorrotza ezartzea.

Gainera, erreferentzia hori ez da soilik basoko ekosistementzat. Europako estrategia garatzeko dokumentuen arabera, babes zorrotzeko eremu horien barruan biodibertsitatearako eta klimarako balio handiko ekosistemak sartu beharko lirateke, besteak beste, lehen mailako basoak eta baso helduak, hezeguneak, larreak eta beste ekosistema natural edo erdinatural batzuk.

Ondorioz, helburu horiek ezin dira basoaren azalera handitzeko edo lurraldearen ehuneko jakin bat babes zorrotzaren kategoriara bideratzeko betebeharrak gisa interpretatu, zuhaitz-ekosistemetan soilik oinarrituta.

Aralarren kasuan, lurraldearen zati oso handi bat hartzen dute larre iraunkorrek eta interes komunitarioko bestelako habitat erdinaturalek, eta horiek kontserbatzea da, hain zuzen ere, babestutako espazioaren elementu nagusietako bat. Sistema horiek balio ekologiko handia dute, eta kudeaketa-praktika tradizional batzuen bitartez soilik mantendu daitezke horiek kasu askotan.

Hori dela eta, naturaguneko natura-ondarearen kontserbazioa ezin da baso-azalaren hedapenaren edo babes zorrotzaren ehuneko abstraktuen ezarpenaren bitartez soilik planteatu, lurraldeko ekosistema guztien kudeaketa egokia egin behar da.

5.2. Espazioaren zonifikazioa

Planean ezarritako kontserbazioaren eta lehengoratzearen helburuak lortzeko, lurraldearen erabilerak identifikatutako kontserbazio-lehentasunen arabera orientatu ahal izateko tresnak behar dira. Horretarako, planak espazioaren zonifikazioa egiten du, erabileren intentsitatea eta bateragarritasuna balioen arabera modulatzeko.

Tokiko administrazioek, kontserbazioaren aldeko erakundeek eta norbanako batzuek aurkeztutako zenbait helegitetan desadostasuna adierazi dute NBAP berriak proposatutako Aralarko zonifikazioarengatik, eta, zehazki, 1994an onartutako NBAPk aurreikusitako babes eremuak eta babes-funtzioa duten mendiak ez gehitzeagatik. Finean, helegite horiek diote zonifikazio hori mantendu beharko litzatekeela, aldapa handiko eremuek higatzeko eta lurzorua galtzeko arriskua handia dutelako. Horrek abeltzaintzako jarduera murrizteko eta baso-formazioak handitzeko erregimena justifikatuko luke.

Horri dagokionez, gogorarazi beharra dago NBAPren zonifikazioa bera ez dela helburua, naturagunearen kontserbazio-helburuen zerbitzura dagoen tresna baizik. 9/2021 Legearen arabera, zonifikazioak presente dauden balio naturalen babes maila egokitzeko, kontserbazioa eta kontserbazioarekin bateragarriak diren erabilerak bateratzeko eta ondoren kudeaketa-tresnen bitartez planaren xedapenak garatzeko lurralde-esparrua finkatzeko aukera eman beharko du.

Ondorioz, eremuen mugaketak eta eremu bakoitzaren erregimen aplikagarriak naturagunearen errealitate ekologikoari eta planean definitutako kontserbazio-helburuei erantzun beharko diete, eta ez egungo informazioarekin zaharkituta geratu diren diagnostiko historikoei.

Arazo hori xeheago landuko den arren dokumentu honetako 6.1.2 atalean, egun eskuragarri dagoen informazioaren arabera ezin da esan Aralarko aldapa handiko eremuetan higadura-arazo orokorturik dagoenik. Lurzoruen Galeren Inbentario Nazionalako datuen arabera, azalera horietako gehienek higadura maila hutsala, oso arina edo arina dute, eta ez da identifikatu larreak zuhaitz-masekin ordezkatu beharreko prozesu orokorrik. Hala ere, horrek ez du ukatzen mendien edo abereen kontzentrazio-puntuetan prozesu lokalizatuak egotea, baina kudeaketa-neurri espezifikoekin jorratu behar dira horiek, eta ez izaera orokorreko zonifikazio-kategorien bitartez.

Bestalde, eztabaida horren barruan sartzen diren azalera gehienak interes komunitarioko habitat erdinaturalak dira, eta horiek kontserbatzea Natura 2000 Sarearen parte izatetik

eratorritako betebeharra da. Hortaz, baso bihurtzeko irizpideak modu orokorrean aplikatzea habitat ireki horien kontserbazioaren aurkakoa izan daiteke, habitat horietako asko erabilera tradizionalaren menpe baitaude.

Ikuspegi horren aurrean, NBAP berriak kontserbazioaren lehentasunetan oinarritutako zonifikazioa ezartzen du, eta, hortik, lurraldearen erabilerentzako mugak ezartzen ditu, ezaugarri ekologiko, ekonomiko, sozial eta kultural antzekoak dituzten lurralde-unitateak identifikatuz, eta bakoitzak dituen elementuen ahultasunaren eta balioaren arabera erabilera-erregimen bereizia definituz.

5.3. Jardueren eta lurraldearen erabileren erregulazioa

Helegite batzuk zalantzan jarri dute NBAPk ezarritako jardueren erregulazio-erregimena, batez ere nekazaritzako jardueri dagokienez, eta, zehazki, naturagunean garatzen den abeltzaintza estentsiboari dagokionez. Testuinguru horretan, helegite batzuek jarduera batzuk debekatzeko edo mugatzeko eskatu dute —esaterako, eremu jakin batzuetako abeltzaintza, su ematea edo sasiak garbitzea—. Beste batzuek erregulazio xeheagoak gehitzea edo erabiltzeko baldintza espezifikoak ezartzea proposatu dute, eta beste batzuek zalantzan jarri dute jarduketa edo proiektu jakin batzuen gaineko berariazko debekurik ez egotea.

Kasu batzuetan, helegite horiek adierazi dute planaren erregulazioaren edukia ez dela nahikoa, ez duelako lurraldeko jardueren eta erabileren erregulazio xehetik jasotzen edo ez duelako jarduera jakin batzuen berariazko debekua aurreikusten.

Kontsiderazio horiek baloratzeko, 4.2.1 atalean azaldutako NBAPren izaera, funtzioa eta irismena izan behar dira kontuan. Esparru horretatik abiatuta, ezin da esan dokumentuak erregulazio nahikorik ezartzen ez duenik erabilera guztien antolamendu xehea edo debekatutako jarduketan zerranda jasotzen ez dituelako.

Hala ere, horrek ez du esan nahi planak eduki erregulatzailerik ez duenik. Kontrakoa, Aralarko NBAPak naturagunearen balio naturalen kontserbazioarekin zuzenean lotutako muga eta erabilera-baldintzen multzo handi eta sistematiko bat jasotzen du, jardueren bateragarritasun-esparrua behar bezala mugatzeko.

Zehazki, planak xedapen hauek ezartzen ditu besteak beste:

- lurraldearen plangintza eta plangintza urbanistikoa planaren xedapenen mende jartzea, eta naturagunearen barruan garapen urbanistiko berriak planteatzeko aukera debekatzeko,
- baliorik handieneko eremuetan (erreserba eremuak eta erabilera mugatuko eremuak) eraikin eta azpiegitura berriak debekatzeko, behar bezala justifikatutako kasuetan izan ezik,
- Jarduera jakin batzuen bateraezintasuna eremurik sentiberenetan, hala nola erauzketa-jarduerena,
- motordun ibilgailuen joan-etorria eta inpaktua izan dezaketen bestelako jarduerak mugatzeko,
- eta erabilera-erregimen desberdina definitzea lurraldearen zonifikazioaren arabera, eremurik ahulenetan erabilera jakin batzuk mugatuz edo debekatuz.

Xedapen horiek osatzen duten arau-esparrua egokia da espazioaren babes bermatzeko, baina, hala badagokio, kudeaketa-tresnen edo araudi aplikagarrian aurreikusitako prozeduren bitartez garatu eta zehaztu daiteke.

Bestalde, helegite batzuek interpretatu dute planean aurreikuspen jakin batzuk ez izateak babes maila murriztea edo aurretik existitzen ziren erregimenak kentzea esan nahi duela. Alabaina, NBAP berriak ez ditu espazioan aplikagarriak diren babes-erregimenak kentzen, birfomulatu eta eguneratu egiten ditu indarrean dagoen araudiaren arabera; kontserbazio-helburuekin lotutako babes- eta muga-irizpideen sistema kategoria zorrotzagoetan oinarritutako erregulazioarekin ordezkatzuz.

Hortaz, ezin da esan zonifikazioa desagertu denik. Planak antolamendu-teknika hori mantendu du, baina espazioaren egungo errealitatera, kontserbazio-helburuen eboluziora eta Batura 2000 Sarearen parte izatetik eratorritako xedapenetara egokitutako sailkapenaren bitartez birdefinitu du.

Halaber, helegite batzuek zalantzan jarri dute ingurumen-inpaktuaren ebaluaziorik egin ez duten proiektuen atal espezifikorik ez egotea. Horri dagokionez, horrek ez du esan nahi dokumentua alde batera utzi denik, ezta babes maila murriztu denik ere, erregimen juridiko aplikagarriaren eboluziotik eratorri da, besterik gabe. Indarrean dagoen ereduak ez da planean integratutako zerrenda itxietan oinarritzen, 1994ko araudi aplikagarriak ezartzen zuen moduan; horren ordean, dagokion araudi sektoriala aplikatzen du, eta Natura 2000 Sareko naturaguneen kasuan, kontserbazio-helburuetan eragin nabarmena izan dezakeen edozer plan edo proiektu ebaluatzeko betebeharra ezartzen du.

Hortaz, NBAPren edukia zalantzan jartzen duten helegiteen interpretazioa ez da plangintza-tresna horren funtziora eta irismenera egokitzen. Dokumentuak espazioaren babes-esparrua ezartzeko beharrezko xedapenak jasotzen ditu, baina, horrez gain, baliteke jardura jakin batzuen erregulazio xehea, kudeaketa-neurri jakin batzuen definizioa eta jarduketa espezifikoaren balorazioa garapen-tresnen edo araudi aplikagarrian aurreikusitako prozeduren bitartez garatu behar izatea, kasuaren arabera.

Esparru hori abiapuntutzat hartuta, lurraldeko jardurekin eta erabilerekin lotutako puntu espezifikoak aztertuko dira jarraian.

5.3.1. Jardura tradizionalak eta espazioaren kontserbazioa

Aralar ez da soilik basoz osatutako eta esku-hartzerik gabeko sistema naturala, prozesu naturalen eta giza jardueren, batez ere abeltzaintzaren, arteko interakzio historikoak hein handi batean moldatutako paisaia baizik.

Larreen eta interes ekologiko handiko beste habitat ireki batzuen azalera handiak lotura zuzena du praktika tradizional horiekin. Jardura horiek ez badaude, sistema horiek sasi- edo baso-prozesuak sortzen hasten dira modu naturalean, eta, ondorioz, espazioan dauden interes komunitarioko habitat erdinaturalen azalerak desagertzen edo narriatzen has daitezke pixkanaka.

Hori horrela, abeltzaintzako jardura estentsiboek ekosistema irekiak mantentzeko eta naturagune horren mosaiko ekologiko bereizgarria kontserbatzeko duten rol garrantzitsua aitortzen du planak, betiere abeltzaintzako jarduerak balio horiekin bateragarriak baldin badira.

Kontsiderazio horrek ez du esan nahi interes sektorialak lehenesten direnik, helegite batzuek aipatu duten moduan; Europako biodibertsitatearen zati handi bat eta Aralarren presente dauden interes komunitarioko habitat mota asko historikoki erabilera estentsiboen bitartez mantendu diren sistemekin lotuta daudela aitortzen du soilik. Hori dela eta, jarduketa tradizional batzuekin jarraitzea balio natural horiek kontserbatzeko beharrezko baldintza izan daiteke bere horretan.

Hala ere, abeltzaintzako erabileraren eta habitat horien kontserbazio-egoeraren arteko harremana ezin da sinplifikatuta ulertu. Artzaintzarik ez egoteak ingurunea ixtea eta habitat irekiak galtzea eragin dezakeen arren, abeltzaintzaren gehiegizko presioak edo banaketa desegokiak tokiko narriadura-prozesuak eragin ditzake. Horregatik, jarduera tradizionalen eta kontserbazioaren arteko bateragarritasuna ez dago soilik jarduera mantentzearen esku, jarduera hori espazioa kontserbatzeko helburuekin bat datorren intentsitatearekin, banaketarekin eta kudeaketarekin garatu behar da.

Ondorioz, planaren esparru orokorrak bateragarritasun hori bermatzen du, eta naturaguneko balio naturalak kontserbatzea eta historikoki habitat erdinaturalen zati adierazgarri bat konfiguratzeko lagundu duten erabilera tradizionalak mantentzea ezartzen du.

5.3.2. Sastraka-prozesuak eta landarediaren dinamika

Aurreko atalarekin lotuta, helegite batzuek zalantzan jarri dute planak sastraka-prozesuak edo landarearen segida naturala negatibotzat hartzea.

Horri dagokionez, esan beharra dago segida ekologikoaren prozesuak ekosistemen dinamika naturalaren parte direla. Hala ere, prozesu horiek ezin dira modu abstraktuan baloratu babestutako espazioen kudeaketaren barruan, lurraldean presente dauden habitat motentzako eta espezieentzako ezarritako kontserbazio-helburuak kontuan izan behar baitira.

Aralarren kasuan, naturaguneko balio naturalen zati handi bat habitat irekiek eta erdinaturalek osatzen dute, eta horiek kontserbatzeko mosaiko ekologiko dibertsoa mantendu beharra dago. Testuinguru horretan, sastraken zabalpena ezin da soilik prozesu positibo edo negatibo gisa baloratu, espazioaren babesa sustatzen duten habitat eta espezieetan duten efektua baloratu behar da.

Hala, sastraka-prozesuek edo segidek interes komunitarioko habitat irekiak edo erdinaturalak murriztea edo pixkanaka desagertzea eragiten badute, legezkoa da planak kaltegarritzat hartzea kontserbazio-helburuen ikuspegitik. Hala ere horrek ez du esan nahi zuhaixka-formazioak edo basoak orokorrean baliogabetu behar direnik, baizik eta lurraldearen egitura orekatua mantendu behar dela, naturagunean presente dauden balio natural guztiekin bat etorritz.

Horregatik, naturagunearen kudeaketarekin habitaten mosaikoa mantendu behar da, eta landarediaren eboluzio naturalak sistema irekien edo erdinaturalen kontserbazioa arriskuan jartzea ekidin behar da, sistema horiek baitira babestutako espazioaren elementurik adierazgarrienetako batzuk.

Landarediaren kontrolarekin lotutako kudeaketa-praktikei, hala nola sastraka mozteari edo kontrolatutako suak pizteari, erreferentzia egiten dieten helegiteak espezifikoki aztertuko dira beste atal batean.

5.3.3. Baliabide hidrikoen gaineko inpaktuak

Helegite batzuek adierazi dute abeltzaintzako jarduerak balizko inpaktu negatiboak izan ditzaketela uren kalitatean, eta horrek NBAPn murrizketa zorrotzagoak ezartzea justifikatuko luke, haien ustez.

Horri dagokionez, puntu hori ur-masen egoeraren eta ur-masa horien presioaren gaineko informazio ofizialaren arabera baloratu behar da. Ikuspegi hori aintzat hartuta, uren kalitatearen jarraipena egiteko sare ofizialen datuek ez dute adierazten Aralarren abeltzaintza-jarduera estentsiboarekin lotutako arazorik dagoenik.

Bat dator hori Kantauri Ekialdeko Plan Hidrologikoan jasotako informazioarekin, eremu horretako uren kalitatean ez baitu presio adierazgarririk hauteman jarduera horien eraginez.

Hala ere, baliteke jarduketa jakin batzuen edo egoera jakin batzuen ondorioz jazoera puntualak izatea, eta, kasu horretan, kudeatzeko, jarraipena egiteko edo zuzentzeko neurri espezifikoak bitartez jorratu beharko dira.

Baliabide hidrikoetan aurkitutako balizko eragin zehatzekin lotutako helegiteak 6.1.10 atalean aztertuko dira.

5.3.4. Beste jarduera eta lurraldearen erabilera batzuk

5.3 atalean azaldutako lurraldeko jardueren eta erabileren erregulazioarekin lotutako esparru orokorretik abiatuta, helegite batzuek ohar gehigarri batzuk formulatu dituzte naturagunean garatzen diren praktika edo jarduera batzuei buruz. Kasu batzuetan horiek debekatzea edo mugatzea eskatu dute, eta beste batzuetan, erregulazio xeheagoa ezartzea.

Basoen basoberritzeari dagokionez, helegite batzuek planteatu dute espezie exotikoak debekatu beharko lirakekeela edo basoak aprobetxatzeko eredu jakin batzuk murriztu egin beharko lirakekeela, baita kudeaketa formazio naturalizatuagoetara bideratu ere. Horri dagokionez, baso-jarduerak bat egin behar dute naturagunearen kontserbazio-helburuekin, interes komunitarioko habitat motak kontuan hartuz eta helburu horiengan eragin negatiboa izan dezaketen lurzoruen erabileraren eraldaketak ekidinez.

Bestalde, helegite batzuek zalantzan jarri dute kontrolatutako suteen edo sastrakak garbitzeko tekniken erabilera larreak kudeatzeko tresna gisa, edota teknika horiek debekatzea edo erregulazio zorrotzagoa ezartzea proposatu dute, besteak beste, abeltzaintzarako egutegi espezifikoak finkatzea. Praktika horiek planifikatuta eta baldintza tekniko egokiak bermatuz egiten badira, habitat irekiak mantentzeko eta sastraka-prozesuak prebenitzeko kudeaketa-tresna gisa erabiltzen dira abeltzaintzako larreetan. Hala ere, teknika horiek aplikatzeko garaian naturaguneko balio naturalen kontserbazioa errespetatu behar da.

Horrez gain, helegite batzuek proposatu dute erauzketa-jardueren debekua eremu gehiagotara zabaltzea edo jarduera horien garapen orokorra mugatzea. Hala badagokio, lehengoratzeko helburua duten jarduerak soilik onartzea proposatu dute. Puntu horri dagokionez, planak dagoeneko ezartzen du ingurumen-balio handiko eremuetan jarduera horiek ez direla bateragarriak eta, gainerako kasuetan, jarduera kontserbazio-helburuen bateragarritasunaren arabera izango da.

Azkenik, helegite batzuek planteatu dute ehiza- eta arrantza-jarduerak debekatzea edo gutxienez populazioak kontrolatzeko jarduerara soilik mugatzea komeni dela. Beste batzuek erregulazioa indartzea proposatu dute. Jarduera horiek baloratzeko kontuan hartu behar da ea naturagunearen kontserbazio-helburuekin bateragarriak diren eta zer baldintzatan garatzen diren. NBAPri ez dagokio puntu horretan sektoreko erregulazioa edo aplikagarriak diren beste kudeaketa-tresnak ordezkatzeta.

5.4. Konektagarritasun ekologikoa eta lurraldearekiko harremana

Helegite batzuek naturagunearen konektagarritasun ekologikoaren eta inguruko lurraldearekin duen harremanaren gaineko puntu batzuk planteatu dituzte, aipatuz prozesu ekologikoen jarraipena eta espezieen joan-etorriak bermatzeko neurriak indartu behar direla.

Horri dagokionez, babestutako naturaguneen kontserbazioa ezin da modu isolatuan ulertu, lurralde-testuinguru handiagoari erreparatu behar baitzaio. Horri dagokionez, Habitaten Zuzentarauak eta ondare naturalaren kontserbaziorako araudiak berak nabarmentzen du Natura 2000 Sarearen koherentzia ekologikoa hobetzea garrantzitsua dela, huraosatzen duten espazioen arteko konektagarritasuna sustatzeko.

Aralar naturaguneen eta balio ekologiko handiko eremuen lurralde-sistema handiagoaren parte da, eta erkidego mailako prozesu ekologikoak mantentzen laguntzen dute. Testuinguru hori aintzat hartuta, lurraldearen funtzio ekologikoa bermatzeko irizpideak jasotzen ditu planak, ekosistemak zatitzea edo espezieak alde batetik bestera mugi daitezen zailtzea eragin dezaketen lurzorua erabileraren eraldaketak ekidinez.

Halaber, espazioaren plangintzak lurraldeko ekosistemen arteko harremana hartzen du kontuan, baso-sistemak, habitat irekiak eta ibaietako ekosistemak barne. Izan ere, horien konektagarritasuna funtsezkoa da prozesu ekologiko ugarirentzat.

Ikuspegi horretatik, konektagarritasun ekologikoa ez da soilik korridore espezifikoaren bitartez lantzen, lurraldeko habitaten mosaikoaren kontserbazioa eta habitat horiek sostengatzen dituzten prozesu ekologikoen mantentzea ere jorratzen dira.

Helegite batzuen arabera, planak ez ditu zehatz identifikatzen naturagunearen barneko konektagarritasun ekologikoarekin lotutako helburu batzuk aipatzen dituzten konexio-zati edo -elementuak. Hori dela eta, egun eskuragarri dagoen informazioarekin, Aralarko konektagarritasuna bere lurralde-testuingururik zabalenean koka daiteke eta erkidegoko azpiegitura berdearen barruan rola identifikatu daiteke, baina beti ez du barneko konexio-elementu guztiak indibidualizatzeko xehetasunik ematen, kudeaketa operatiboa egin ahal izateko beharrezkoa den zehaztapen mailarekin. Zehaztapen hori plana garatzeko eta kudeatzeko tresnen bitartez egin daiteke, azterketa xeheagoak egin ahala.

Alpeak-Pirinioak-Kantauriar Mendikatea korridore ekologikoa iragazteko lehentasun espezifikoak ezarri behar direla planteatzen duten helegiteei dagokienez, esan beharra dago dokumentuak dagoeneko aitortzen duela korridore horren garrantzia. Zehazki, NBAPk erkidegoz gaundiko konektagarritasun ekologikorako elementu garrantzitsu gisa identifikatzen ditu Euskadiko mendilerro nagusiak —tartean Aralar—, Europa hegomendebaldeko konexio-sistema oso garrantzitsu baten parte baitira.

Hala ere, kontuan izan behar da NBAPren jarduketa-eremua Aralarko naturagunera mugatzen dela; hortaz, planaren xedapenek eremu horretako baliabide naturalen

antolamenduari eta kontserbazioari egiten diote erreferentzia. Horri dagokionez, planari ez dagokio naturagunetik kanpoko lurraldeei eragiten dieten helburuak edo neurriak ezartzea, horien plangintza beste tresna batzuei eta lurralde bakoitzeko administrazio eskudunei baitagokie.

Hortaz, NBAPk ezartzen du Aralar funtsezko elementua dela eskalarik handieneko korridore ekologikoen barruan, eta xedapenak lurralde eremuaren barruko konektagarritasuna hobetzera bideratuta daude, funtzionalitate osoari ekarpena egiteko, baina kompetentzia-esparrutik atera gabe.

6. Galdera espezifikoentzako erantzunak

Aurreko ataletan aztertutako puntu orokorreaz gain, zenbait helegitek oharrak formulatu dituzte edo diagnostikoaren alderdi espezifikoei, kontserbazio-helburuei edo naturaguneko erabileren eta espazioen erregulazioarekin lotutako kontu zehatzak planteatu dituzte.

Puntu horietako asko erantzun dira dagoeneko aurreko puntuetan, eta planaren irizpide orokorrak azaldu dira horietan. Hortaz, bloke honetan ez dira berriro errepikatuko irizpide horiek. Hala ere, helegite batzuek gai zehatzen gaineko kontsiderazioak edo interpretazioak gehitu dituzte, eta duten garrantziarengatik edo alderdi tekniko edo metodologiko batzuk argitzeko dagoen behararengatik, horiek espezifikoki aztertzea komeni da.

Horrenbestez, hurrengo ataletan gai berezi horietako batzuk landuko dira, plana egiteko erabilitako irizpide orokorrei eta planaren zehaztapenen edukiari eta irismentari buruz adierazitakoa alde batera utzi gabe.

Azalpen tekniko edo metodologikoez gain, helegite batzuek dokumentuaren aldaketa puntualak egiteko proposamenak egin dituzte. Proposamen horiek ere bloke honetan aztertuko dira, eta haien egokitasuna baloratuko da, plana egiteko erabilitako irizpide nagusien arabera.

6.1. Azalpen teknikoak edo interpretatiboak

6.1.1. NBAPren eremuaren azaleraren eta KBEren mugaketaren arteko desadostasunak

Helegite batean azaldu dute desadostasunak daudela NBAPren eremuaren azaleraren (10.942 ha) eta Europar Batasunaren Natura 2000 espazioen datu-basean ageri denaren artean (10.953,81 ha).

Lehenik eta behin, esan behar da Natura 2000 Sarearen formulario ofizialean jasotako azalera Aralarko KBE izendatzeko eta bere kontserbazio-neurriak onartzeko 2016ko ekainaren 28ko 95/2016 Dekretuko mugaketa kartografikoarena dela.

Hala ere, NBAP idazteko prozesuan zehar egiaztatu da mugaketa horrek zehaztasun-falta batzuk dituela garai hartan erabilitako kartografiaren eraginez, batez ere, espazioaren mugaketa elementu administratiboetan oinarritzen den zatietan, esaterako, Euskal Autonomia Erkidegoaren eta Nafarroako Foru Erkidegoaren arteko muga.

Zehazki, desadostasun txikiak hauteman dira aipatutako Dekretu horretan jasotako mugaketaren eta egun GeoEuskadin eskuragarri dagoen Euskal Autonomia Erkidegoaren muga ofizialaren artean. Hain zuzen ere, azken hori da erreferentzia kartografiko ofizialik zehatzena. NBAPk kartografia ofizial hori erabili du zati horien muga definitzeko; horregatik, egokitzapen geometriko txikiak egin behar izan ditu.

Horrez gain, egokitzapen puntualak egin dira urbanizatutako eremuekin lotutako eremu oso txikietan. Horri dagokionez, egiaztatu da eremu horiek ez dutela urbanizazio-prozesurik izan KBE onartu zenez geroztik; hortaz, egindako egokitzapenak ez dira izan lurraldean bat-batean gertatutako aldaketengatik, baizik eta jatorrizko mugaketan zeuden bat ez-etortze kartografikoetan egindako zuzenketengatik. Esleipen-dekretuan adierazitako borondatearekin bat etorritik, eremutik kanpo geratu behar ziren urbanizatutako gainazal txikiak alde batera utzi dira, eta, kontrara, urbanizatuta ez zeuden alboko beste gainazal batzuk gehitu dira, nahiz eta horiek ere mugaketaren zehaztasun-faltarengatik baztertu.

Oro har, mugaketa eskuragarri dagoen informaziorik onenera egokitzeko prozesuaren emaitza dira aldaketa horiek, baina horrek ez du esan nahi naturagunearen eremua eta bertako balio naturalak goitik behera aldatuko direnik.

Europar Batzordearen interpretazioaren arabera, halako egokitzapenak muga kartografikoen zuzenketa teknikoak dira, eta ez babestutako espazioaren eremuaren moldaketa; betiere, babestutako lurraldearen errealitatea aldatzen ez bada. Horretarako, Batzordeak halako zuzenketak justifikatzeko prozedura espezifikoak ezarri ditu.

Ondorioz, gainazalen artean hautemandako desberdintasunak erabilitako oinarri kartografikoaren eguneraketagatik eta hobekuntzagatik sortutakoak izan dira, eta ez diote ez lurraldearen espazioaren mugaketa eraginkorrari, ez planaren edukiari eragiten. Hortaz, ez dute ez dokumentuaren koherentzia, ez balioa arriskuan jartzen.

6.1.2. Higadura-prozesuak aldapetan

Hainbat helegitek aipatu dute higadura-prozesu garrantzitsuak daudela naturaguneko aldaparik handieneko magaletan eta uste dute planak aurreko plangintza-tresnetan ezarritako orientazioak mantendu edo indartu beharko lituzkeela. Orientazio horiek abeltzaintza-jarduera murriztea eta eremu horiek oihaneztatzea sustatzen zuten.

Hein handi batean, naturagunearen plangintzaren aurreko etapetan egindako diagnostikoetan oinarritzen dira helegite horiek, zehazki 1994an onartutako NBAPan egindakoetan. Orduko planak jasotzen zuen aldapa handiko eremu jakin batzuetako lurzoruaren galera zela lurraldearen ingurumen-arazorik handienetako bat, eta erabilerak erregulatzeko eta basoen formazioen bitartez oihaneztatzeak neurriak proposatzen zituen.

Hala ere, egungo ezagutzak prozesu horien balorazio zehatzagoa egiteko aukera ematen du. Zehazki, 2018an NBAPren eremurako argitaratutako Lurzoruaren Galeraren Inbentario Nazionalaren datuek erakusten dute larretako lurzoruaren galeraren tasa estimatuak oso baxuak direla edo hautematen ere ez direla ia egiten orokorrean, baita aldaparik handieneko eremuetan ere.

Ondorio hori bat dator lurraldearen behaketa zuzenarekin, ez baita lurzoruaren galera handia pairatzen ari diren eremu zabalik identifikatu. Hauteman daitezkeen higaduraren fenomenoak kokapen oso zehatzetan eta espezifikoetan daude batik bat eta maiztasun handia izaten dute, bai bisitarien joan-etorriagatik, bai abereen kontzentrazioagatik. Hala ere, ez dira mendiko larreen erabilera estentsiboarekin lotutako prozesu orokorren ondorioa.

Alabaina, lurraldearen ezaugarri fisikoak direla eta —zehazki, aldapa handiak eta prezipitazioen erregimena—, lurzoruak higatzeko balizko arrisku handia dago. Hala eta guztiz ere, suszeptibilitate horrek ez du esan nahi higadura-prozesu handiak gertatuko direnik belar-larre trinkoak eta jarraituak izateagatik. Hain zuzen ere, horiek dira Kantauriko mendietako larreen sistemak.

Kontserbazioaren aldeko erakunde batek bere argudioak berretsi ditu “Desertifikazioaren aurka egiteko Espainiako teknologien inbentarioa” aipatuz, eta zehazki “Laborantzako eta abeltzaintzako mugako aldapak” fitxa. Honakoa dio fitxa horrek:

“Ondo kontserbatutako larreek behar bezala babesten dute lurzoria higadura hidrikotik % 30eko aldapara bitarte, baina balio horretatik aurrera babesak behera egiten du. Aldaparen % 30etik aurrera, lurzoria higadura hidrikotik babesteko modu

egoki bakarra lignifikatutako belarrezko estalkia da, sastraka trinkokoa eta lurzoru guztia, eta, ahal dela, basoa estaltzen dituen”.

Aldapa handiko magaletako larreak kudeatzeko planak egindako hurbilpena zalantzan jartzen du baieztapen horrek. Hala ere, aipatutako fitxa horretako informazio guztia aztertu ondoren, egiaztatu da balizko higadura-arrisku handi hori belar-estaldura eskasa edo narriatua duten aldapen kasuetarako dela, eta hori ez da planaren eremuan dauden mendiko larreen egoera orokorra.

Higadura-prozesuak ebaluatzeko, higadura hidrikoan esku hartzen duten faktore guztiak hartu behar dira kontuan, tartetan, aldapa maila, aldaparen luzera, lurzoruaren ezaugarriak, prezipitazioaren higatzeko gaitasuna eta, batez ere, landarediaren estaldura eta erabilera; betiere, higadura kalkulatzeko gehien erabiltzen den ereduetan jasotzen den moduan, besteak beste, lurzoruaren galeraren ekuazio unibertsal berrikusian (RUSLE).

Eskuragarri dagoen literatura zientifikoaren arabera, belar-estaldura jarraitua eta sustrai-sistema trinkoa duten larreek babes handia eskaini dezakete higaduraren aurka, isurketak murrizten baitituzte eta gainazalaren horizontea egonkortzen baitute aldapa maila handiko eremuetan ere (Boardman & Poesen, 2006; Morgan, 2005).

Era berean, USLE eta RUSLE ereduen bidez lortutako zenbatespenak landan ikusitako galera-tasekin alderatzen dituzten hainbat berrikuspen zientifikok agerian utzi dute bi ereduak higadura gehiegi zenbatesteko joera dutela landare-estaldura trinkoetan, bereziki larre iraunkorretan, basoetan eta sastrakadietan, jatorrian hondatutako nekazaritza-lursailetan kalibratu baitziren (Benavidez et al., 2018; Spaeth et al., 2003; Alewell et al., 2022).

Hori horrela, ereduaren (RUSLE) bertsio berrikusiak hobekuntza adierazgarriak ditu USLEekin alderatuta, landarediaren estalduraren eta lurrazpiko biomasaren, gainazalaren zimurtasunaren eta landarediak atzemandako euriaren karakterizazio xeheagoa biltzen baitu. Faktore horiek bereziki adierazgarriak dira mendietako larreen moduko ekosistema naturalen.

Ondorioz, eskuragarri dagoen ebidentzia zientifikoak erakusten du larreek higaduratik babesteko duten gaitasuna landare-estalduraren dentsitatearen eta jarraikortasunaren eta lurzoruaren kontserbazio-egoeraren arabera dela finean, eta ez soilik aldaparen mailaren arabera.

Halaber, helegite batzuek lurzoruaren zaintzari eta erresilientziari buruzko (EB) 2025/2360 Zuzentaraua ere aipatu dute. Horri dagokionez, Europar Batasunaren Funtzionamendurako Tratatuaren 288. artikulua arabera, zuzentarauek emaitzaren gaineko betebeharra ezartzen dute estatu kideentzat, baina horretarako, herrialdearen barneko ordenamendu juridikora eraman behar da. Zuzentarau horren transposizioz egin ez den bitartean, ezin da bertatik NBAP hau bezalako plangintza-tresna autonomiko baten edukiari zuzenean eska dakizkiokeen betebeharririk ondorioztatu. Nolanahi ere, zuzentarau horretako jarraibide orokorrak bateragarriak izango dira planean txertatutako lurzoru babesteko irizpideekin.

6.1.3. Larreek karbonoaren biltegitratzean duten rola

Helegite batzuek zalantzan jartzen dituzte planean larreek karbono-hustubide gisa duten rolari buruz jasotzen diren baieztapenak, argudiatuz literatura zientifikoaren arabera baso

helduak direla ekosistemarik efizienteenak karbonoa finkatzeko. Ondorioz, larreen rolari egindako erreferentziak interpretazio okerrak eragin ditzake.

Horri dagokionez, lehenik eta behin, lurreko ekosistemetan karbonoa bi konpartimentu nagusitan biltegitratzen da: landareen biomasan (airekoa eta lur azpikoa) eta lurzoruko karbono organikoan. Konpartimentu horietako bakoitzaren ekarpen erlatiboa asko aldatzen da ekosistema motaren arabera.

Baso-ekosistema helduetan, karbonoaren zati handi bat zurezko aireko biomasan dago biltegitratuta (enborrak, adarrak eta orbela). Horrek azaltzen du gainazaleko unitate bakoitzak karbono guztia metatzeko duen gaitasun handia. Hala ere, larreen ekosistema iraunkorreetan, karbonoaren zatirik handiena lurzoruan biltegitratzen da, sustrai-sistema trinkoekin eta materia organikoaren etengabeko ekarpenekin lotuta, sustraiak berritzetik eta belarraren biomasaren deskonposiziotik eratorrita.

Horri dagokionez, hainbat azterketak adierazi dute larre iraunkorrek karbono organikoaren kopuru oso handiak biltegitratu ditzaketela, eta testuinguru edafoklimatiko batzuetan, karbono edafikoaren stockak baso-sistema jakin batzuen modukoak edo are handiagoak izan daitezkeela.

Aralarko NBAPren diagnostikoaren kasuan, biomasako karbonoaren balorazioa egiteko Basoen Inventario Nazionale erabili da, eta, beraz, basoetara soilik mugatu da azterketa. Lurzoruan biltegitratutako karbonoari dagokionez, informazioa Euskal Autonomia Erkidegoko lurzoruko karbonoaren inventariotik jaso da. Gaur egun, inventario hori da erkidego mailako lurzoruko karbono organikoaren stocken karakterizaziorako erreferentziazko iturri nagusia.

Inventario horien emaitzek adierazten dutenez, lurraldeko zenbait eremutan larreek karbono organikoaren eduki nahiko handiak dituzte lurzoruan, eta horrek agerian uzten du sistema horiek materia organiko edafikoa metatzeko eta mantentzeko duten funtzioa.

Hala ere, emaitza horiek interpretatzeko kontuan izan behar dira halako inventarioek dituzten muga metodologikoak, batez ere lodiera eskaseko lurzoruak eta oso harritsuak dituzten mendiko eremuetan, besteak beste Aralarren. Halako baldintzetan, lurzoruko karbono organikoaren estimazioek aldakortasun handia izan dezakete espazioaren arabera eta lurzoruaren sakontasun eraginkorrak eta frakzio lodien presentziak baldintzatu ditzake. Horrek zaildu egiten du landare-estaldura moten arteko alderaketa zuzenak egitea. Nolanahi ere, faktore horiek, erregolitoak lodiera txikia izatea eta oso harritsua izatea, ez dira Aralarko larreetako lurzoruaren ezaugarriak soilik, eta larreen litologia berberen gainean dauden baso mota batzuetako lurzoruei ere modu adierazgarrian eragiten die.

Ondorioz, planaren diagnostikoan jasotako erreferentziaren helburua ez da basoen eta larreen arteko alderaketa sinplifikatua egitea karbonoaren biltegitratze osoaren terminoetan, baizik eta larre iraunkorrek lurzoruko karbono organikoa biltegitratzeko betetzen duten rol garrantzitsua aitortzea, batez ere abeltzaintza estentsiboaren bitartez mantentzen diren mendiko larreen sistemetan.

Aralarko naturgunearen kasuan, larre horien zati adierazgarri batek belar-estaldura trinkoak eta ondo garatutako sustrai-sistemak ditu. Horri esker, materia organikoa txertatzen du etengabe lurzoruan eta karbono edafikoaren stockak mantentzeko ekarpena egiten du. Testuinguru horretan, larreek karbonoaren biltegitratzeari egiten dioten ekarpena aitortzea bat dator eskuragarri dagoen ezagutza zientifikoarekin, eta politika klimatikoaren arloko

nazioarteko hainbat esparruk larreen ekosistemei esleitzen diote klima-aldaketa arintzeko rolaekin.

6.1.4. Presentzia adierazgarria duten habitat eta espezie motak

Babestutako naturagunearen barruan adierazgarriak diren habitat motak eta espezieak identifikatzeko planak erabilitako irizpideak zalantzan jarri dituzte helegite batzuek. 5.1.1 Atalean azaldu den bezala, planak bi gauza bereizten ditu: habitat edo espezie jakin bat izatea lurraldean, eta haren presentzia adierazgarria izatea planifikazioaren ondorioetarako. Hala, helburu espezifikoak espazioan garrantzi ekologiko edo lurraldekorik handiena duten elementuetara bideratzen dira.

Irizpide orokor horretatik abiatuta, helegite batzuek zalantzan jarri dute espezifikoki habitat mota eta espezie zehatz batzuei emandako tratamendua, kontserbazio-helburu espezifikoaren barruan sartu beharko liratekeela uste dutelako.

6.1.4.1. 6510 habitat mota

Helegite batzuetan zalantzan jarri dute 6510 habitat motari emandako tratamendu espezifikoa (garaiera baxuko uzta-larreak). Zehazki, adierazi dute eskuragarri dagoen habitat moten kartografiak gainazal nahiko zabalak esleitzen dizkiola habitat mota horri planaren eremuaren barruan, eta, hori dela eta, helegitea jarri dutenen ustez garrantzi handiagoa izan beharko luke mota horrek diagnostikoan eta kontserbazio-helburuak formulatzeko garaian.

Horri dagokionez, habitat moten kartografia lurraldea ezagutzeko funtsezko tresna da, baina kartografia egiteko erabilitako metodologiaren berezko mugak kontuan izan behar dira hura interpretatzeko garaian. Kasu gehienetan, kartografia hori ortotipografiaren eta beste aireko argazki batzuen fotointerpretazioan oinarritzen da. Hortaz, modu nahiko fidagarrian identifikatu daiteke landarediaren egitura fisionomikoa, baina ezin dira zehatz identifikatu landare-komunitateen lore-konposizioa eta kudeaketa agronomikoaren ezaugarriak. Alderdi horiek erabakigarriak dira habitat mota jakin batzuk behar bezala identifikatzeko.

Hori bereziki adierazgarria da 6510 habitat motaren kasuan. Izan ere, habitat horren definizioa ez da soilik larre baten itxura duen belar-estalkian oinarritzen; loreen konposizio jakin batek eta kudeaketa-erregimen estentsiboak ezaugarritutako uzta-larre tradizionalen baizik.

Aralarren gaineko ezagutza zuzenari esker egiaztatu daiteke kartografiatutako gainazalen zati batek belar-egitura duela eta, ikuspegi fisionomikotik, halako habitat motekin bateragarria izan daitekeela. Hala eta guztiz ere, kudeaketa agroekonomikoko lursail horien zati adierazgarri bat uzta-larre tradizionalena baino intentsiboagoa da, ongarriketak maiz egiten direlako eta merkataritzara bideratutako bazka-espezieak behin eta berriz ereiten direlako.

Jarduketa horiek nabarmen aldarazten dituzte floraren konposizioa eta belar-komunitateen baldintza ekologikoak; hortaz, kanpo-egitura uzta-belar tradizionalen modukoa izan daitekeen arren, ez ditu 6510 habitataren ezaugarri ekologiko berberak, Habitaten Zuzentarauaren zentzuan.

Ondorioz, planaren diagnostikoaren arabera eta egun eskuragarri dagoen informazioa ikusita, ezin da esan halako habitat mota horrek presentzia adierazgarria duenik naturagunearen barruan, presentzia adierazgarriko elementutzat hartzeko. Horrek ez du esan nahi baldintza ekologiko galdagarriak biltzen dituzten azalera puntualik ez dagoenik,

baina ez dago planean kontserbazio-helburu espezifikoak ezartzeko moduko lurralde mailako banaketa errearen gaineko mugaketa zehatzik.

6.1.4.2. Europako bisoia eta Pirinioetako desmana

Beste helegite batzuek adierazi dute Europako bisoia (*Mustela lutreola*) eta Pirinioetako desmana (*Galemys pyrenaicus*) ez dituztela sartu naturagunean presentzia adierazgarria duten espezieen artean.

Horri dagokionez, bi espezie horien Aralarko aipamen historikoak jaso ditu berariaz NBAPk eta espazioan presente dagoen faunaren deskribapenean gehitu du informazio hori. Zehazki, planak jasotzen du 90eko hamarkadan Pirinioetako desmanaren presentzia egiaztatu zela ibai-ibilgu batzuetan eta Europako bisoia hauteman zutela iraganean Agauntza eta Barriola ibaien zati jakin batzuetan.

Hala ere, espezie batek presentzia adierazgarria duela esateko, eremu horretan populazio egonkorrak edo ohikoak daudela baieztatzen duen informazio eguneratua behar da. Horri dagokionez, azken urteetan egindako azterketek ez dute espezie horien presentziarik berretsi naturagunearen barruan. Gainera, bat dator hori bi espezieak beren banaketa eremuaren barruko hainbat lekutan izaten ari diren atzeratze orokorrarekin.

Pirinioetako desmanaren kasuan, naturagunean egindako azken azterketen emaitzak negatiboak izan dira. Amundarain ibaiaren iturriak habitat-baldintza egokiak dituen arren, luzera eskaseko zatia da, eta zaila da espezie horren populazio bideragarri eta isolatu gabe bat egotea bertan.

Europako bisoiari dagokionez, Aralarko ibai-ibilgu batzuetan hauteman izan da historikoki, baina azken azterketetan ere ezin izan da populazio egonkorrik hauteman naturagunean. Ezin da baztertu bertatik igarotzen diren ale batzuk hautematea noizbehinka, baina hori ez da nahikoa espezieak presentzia adierazgarria duela jasotzeko.

Hortaz, NBAPk ez du espezie horien garrantzia eta lurraldean izan duten presentzia historikoa baztertzen; aitzitik, eskura dagoen ezagutzaren egungo egoera islatzen du, eta uste du plana egiteko unean ez dagoela ebidentzia nahikorik espezie horiei espazioan presentzia adierazgarria emateko.

6.1.4.3. Beste espezie batzuen etorkizuneko balizko presentzia

Halaber, helegite batzuek eskatu dute planak neurri espezifikoak ezarri beharko lituzkeela naturagunean oraindik presentzia adierazgarriarik ez duten espezieekin bizikidetzat sustatzeko etorkizunera begira, eta otsoaren kasua aipatu dute berariaz.

Horri dagokionez, NBAPren kontserbazio-helburuen eta xedapen espezifikoen definizioa Aralarko naturagunean dauden presentzia adierazgarriko habitat motetan eta espezieetan zein araudi aplikagarrian ezarritako irizpideetan oinarritzen da. Hala ere, etorkizunean espezie jakin batzuen presentzian edo egoeran aldaketa garrantzitsuak gertatuko balira, administrazio eskudunek kudeaketa-neurri egokiak hartu ahal izango dituzte, dagozkien eskumenen eta une bakoitzean aplikagarri diren tresnen esparruan.

6.1.5. Basoen kontserbazio-egoera baloratzeko erabilitako iturriak

Helegite batzuek iturri gehigarriak erabiltzea proposatu dute, naturagunean presente dauden basoetako habitaten kontserbazioaren maila baloratzeko. Horri dagokionez, esan beharra dago planaren ebaluazioa egiteko eskuragarri dauden iturri zientifikoak eta

teknikoak erabili direla eta Aralarko naturaguneko baso-masen gaineko azterketa espezifikoak ere hartu direla kontuan, beste lan batzuen artean. Hortaz, ezin da esan diagnostikoak informazio adierazgarririk erabili ez duenik. Hala ere, etorkizuneko berrikuspenetan edo tresnaren garapenetan baliteke lan edo ebidentzia berriak ere erabiltzea azterketaren xehetasun maila hobetzeko.

6.1.6. Egur hilaren adierazlearen erreferentziazko balioa

Zenbait helegitek zalantzan jarri dute baso-habitatetako egur hilaren bolumenaren adierazlearentzako ezarritako erreferentziazko balioa, balio altuagoak izan beharko lituzkeela argudiatuz. Posizio hori berresteko, lan zientifiko batzuk, besteak beste Müller eta Bütlerren berrikuspina (2010), eta Aralar inguruko pagadietan egindako azterketak aipatu dituzte.

Müller eta Bütlerren (2010) lana baso-espezie jakin batzuetako egur hilaren atalaseei buruzko literatura zientifiko oso erabilia da. Azterketa horrek Europako basoetan egindako hainbat lan berrikusi ditu eta baso-ekosistema jakin batzuetarako orientazio-tarte nahiko zabalak identifikatu ditu.

Hala ere, egileek adierazi dute balio horiek espezie oso zorrotzekin lotutako atalaseak izaten direla normalean eta, orokorrean, zaila izaten dela egur hilaren maila horretara iristea kudeatutako basoetan. Horregatik, egileek diote balio horiek baso-paisaien barruko unada batzuetan lortu daitezkeela, baina ezin direla baso-masa guztientzako batez besteko balio homogeneotzat hartu.

Bestalde, helegitea jarri dutenek aipatutako azterketak Nafarroako Aralarreko pagadien buruz egiten duen aipamena kudeaketa handiko basoena da, eta horietan erregistratutako egur hilaren zati adierazgarri bat baso-masetan egindako esku-hartze propioetako da. Testuinguru horietan, mosketetatik, bakanketatik edo beste kudeaketa-jarduketak batzuetatik eratorritako hondakinek ekarpen adierazgarria egiten diote basoko egur hilaren bolumen osoari, aipatutako azterketan jasotzen den moduan.

Egoera hori ez da NBAPren eremuan dauden pagadien egoeraren bestelakoa. Naturaguneko pagadien basoko esku-hartze maila baxua dute orokorrean, eta, horrek esan nahi du egur hila prozesu naturaletatik eratorria dela batik bati, eta ez basoa kudeatzeko jarduketan hondakinetatik eratorria.

Literatura zientifikoan aipatutako metodologia adierazgarrien eta NBAPk erabilitako adierazlearen arteko desberdintasun metodologiko adierazgarriak gehitu behar zaizkio horri. Zehazki, Nafarroako Aralarren egindako azterketak hondakin finak, adarrak edo lurperatutako egurra gehitu ditu egur hilaren barruan, baina beste azterketa batzuek —esaterako Basoen Inbentario Nazionalak erabilitakoak, zeina NBAPrentzako erreferentzia izan baita— egur hil lodia soilik hartzen dute kontuan, izan orpoa, eroritakoa edo motzondoa. Desberdintasun metodologiko horiek direla eta, zaila da inbentario-sistemen artean lortutako balioak zuzenean alderatzea.

Aurrekoa ikusita, ez dator bat helegitea jarri dutenek aipatutako erreferentzia bibliografikoen gainean egindako interpretazioarekin. Aipatutako lanek ez dituzte zertan ezarri kudeatutako baso guztietan orokorrean lortu beharreko batez besteko balioak, eta aipatutako azterketen emaitzak ez dira NBAPn erabilitako adierazleekin alderagarriak zuzenean, bai desberdintasun metodologikoengatik, bai aztertutako baso-masen ezaugarriengatik.

Testuinguru horretan, NBAPn ezarritako erreferentziazko balioa plangintza-tresna orokor baten batez besteko atalase orientatzailatzat hartu behar da, lurraldearen eta planaren xehetasun mailara egokituta.

6.1.7. Espezieak kudeatzeko planak aplikatzea.

Helegite batzuek eskatu dute mehatxatutako espezieen kudeaketa-planen edo faunaren beste tresna sektorial batzuen berezko xedapenak integratzeko NBAPn. Horri dagokionez, tresna horiek egiteko eta onartzeko prozedura propioa izaten dute araudi aplikagarriaren arabera, eta, beraz, komeni da tresna horien xedapenak integratzea NBAPn. Hala ere, hala badagokio, espazioaren kudeaketa egitean tresna horien edukiak hartu daitezke kontuan, legez ezarritako prozeduraren bitartez onartu ondoren.

6.1.8. Basoak espezie komertzialekin basoberritzea eta basoen plangintzarako beste tresna batzuk

Helegite batzuek planteatu dute debekatu egin behar direla edo zorrotzago mugatu behar direla naturagunearen barruan espezie exotikoekin egindako basoberritzeak, landaketa horiek ez direlako bateragarriak bertako habitat moten eta espezieen kontserbazioarekin.

Horri dagokionez, planak hainbat xedapen jasotzen ditu baso-jarduketak ondare naturala kontserbatzeko helburuekin bateratzeko.

Zehazki, NBAPk baso-formazio autoktonoak kontserbatzeko eta lehengoratzeko, zein interes komunitarioko habitat naturala edo erdinatural motak baso-plantazio bihurtzea ekiditeko irizpideak ezartzen ditu. Xedapen horiek bateragarriak dira naturagunearen kontserbazio-helburuekin eta naturaren kontserbazioaren eta Natura 2000 Sarearen arloko arauditik eratorritako betebeharrekin.

Hala ere, kontuan izan behar da planeko eremu jakin batzuetan, batez ere erabilera orokorreko eremu gisa sailkatutako eremurik baxuenetan, basoberritzeak lurraldea aprobetxatzeko teknika, garrantzitsuak izan direla historikoki. Eremu horietan, basoaren jarduera lurraldearen erabilera tradizionalen parte da eta ekarpena egiten dio tokiko jarduera sozioekonomikoari. Alderdi hori aintzat hartu behar da parke naturalen plangintzan eta kudeaketan, araudi erregulatzailan ezarritako helburuen arabera. Helburu horien artean dago ingurune naturalaren kontserbazioarekin bateragarria den garapen sozioekonomikoa sustatzea.

Hortaz, NBAPk ez du orokorrean debekatzeko espezie exotikoekin basoberritzea, naturagunearen kontserbazio-helburuekin bateragarria izatea arautzen du, eta, horretarako, basoen jarduera eta balio naturalen babesa bateragarri egiteko antolamendu-irizpideak ezartzen ditu; era berean, interes komunitarioko habitat motei edo natura-ondarearentzat adierazgarriak diren beste elementu batzuei eragitea ekiditen du berariaz.

Irizpide horiek naturagunearen kudeaketan aplikatzea EKZPren ardura da lehenik eta behin, NBAPren xedapenak garatzen dituelako eta horiek aplikatzeko beharrezko jarraibideak eta jarduketak ezartzen dituelako. Hala ere, basoen araudi sektoriala eta basoen plangintzarako tresnak dira basoen jardueren kudeaketa teknikoaz eta basoberritzeak egiteko baldintzak arautzen dituztenak.

Hortaz, planean ezarritako erregimenak natura-ondarearen kontserbazio-helburuen eta lurraldeko erabilera tradizionalen eta errealitate sozioekonomikoaren arteko oreka bermatzen du; era berean, balio ekologikorik handiena duten habitatak eraldatzea, zein

babestutako espazioaren helburuak lortzeko beharrezkoak ez diren edo gehiegizkoak diren murrizketak ezartzea ekiditen du.

Mankomunitateko mendientzako baso-antolamendu jasangarrirako tresna espezifiko bat sustatzeko proposamenei dagokionez, NBAPk basoen kudeaketa jasangarrirako irizpide orokorrak jasotzen ditu, baina ez da bere ardura basoen antolamendurako tresna zehatzak baloratzeko eta onartzea. Jarduketa edo tresna horiek zehaztea planaren hurrengo garapenari eta basoen kudeaketaren arloko administrazio eskudunei dagokie.

6.1.9. Sastraka-prozesuak eta habitat erdinaturaletan landareak kudeatzeko praktikak

Helegite batzuek zalantzan jarri dute planak egiten duen sastraka-prozesuen balorazioa, eta, horrekin lotuta, landaredia kudeatzeko mendietako larreetan tradizionalki erabili izan diren praktika jakin batzuk mantentzearen egokitasuna, hala nola sastraka moztea edo kontrolatutako suteak piztea.

5.3.2 atalean azaldu dugun moduan, prozesu horiek baloratzeko, espazioan presente dauden ekosistemen izaera eta bertan ezarritako kontserbazio-helburuak izan behar dira kontuan. Irizpide orokor horretatik abiatuta, Aralarko habitat erdinaturaletan landaredia kudeatzeko praktika tradizionalekin lotutako helegiteak espezifikoki aztertu behar dira.

Planaren eremuan dauden interes komuneko habitat moten zati adierazgarri bat habitat irekiak edo erdinaturalak dira, eta lurraldearen kudeaketa tradizionalarekin oso lotuta daude horiek, batez ere abeltzaintza estentsiboarekin eta landaredia kudeatzeko praktika jakin batzuekin. Sistema horiek ez dira balio propiorik gabeko formazio iragankor soilak, hein handi batean kudeaketa-praktika eta erabilera batzuen mende dauden ekosistemak baizik.

Praktika horiek egiten ez badira, egun larrez estalita dauden gainazal asko sastrakek jango dituzte eta, gero, zuhaixkak edo basoak sortuko dira. Hala, interes komunitarioko habitat ireki ugari desagertu edo murriztu egingo dira, bai eta bertako espezieak ere.

Testuinguru horren barruan ulertu behar dira historikoki mendietako larreak mantentzeko tresna gisa erabili izan diren landareen kudeaketarako praktika tradizionalak, hala nola mendietako larreak mantentzeko tresnak. Jarduketa horien xedea ez da ekosistemak eraldatzea, baizik eta sastraka gehiegi zabal dadin ekiditea eta habitat erdinatural jakin batzuen egitura irekia mantentzea. Hala, sistema horiekin lotutako balio naturalak kontserbatuko dira.

Ekologiari eta larreen kudeaketari buruzko literatura zientifikoak adierazi du sistema horiek mantentzeko landareen biomasa kontrolatu behar dela, eta sastrakek edo liginifikatutako landareek jandako agertokiak ekidin behar direla. Horri dagokionez, larreen sistemen kudeaketarekin lotutako zenbait lanek nabarmendu dute hauek direla tresna nagusiak: abereek belarra jatea; landaredia kudeatzeko jarduketa mekanikoak, hala nola sastrakak edo belarra moztea; eta suaren erabilera kontrolatua. Hala adierazi dute, besteak beste, Bobbink et al. (1998), Allen et al. (2011) eta Valkó et al. (2016) egileek.

Euskadin, LIFE Oreka Mendian proiektuaren barruan egindako “Mendietako larreak kudeatzeko jardunbide egokien eskuliburua” lanean jaso dira halaber orientazio horiek. Euskadiko eta Iparraldeko Natura 2000 Sareko larreen habitaten kontserbaziora bideratuta dago lana eta Europar Batasunaren Natura 2000 Saria jaso du. Proiektu horrek abeltzaintza, landarediaren kontrol mekanikoa eta kontrolatutako suteak uztartzearen garrantzia aipatzen du sastrakak haztea ekiditeko eta habitat horien kontserbazio-egoera mantentzeko kudeaketa-tresna gisa.

Horrenbestez, planaren ikuspegiaren xedea ez da zuhaixken eta basoen hedapen orokorra ekiditea, baizik eta naturaguneko habitaten mosaiko bereizgarria mantentzea, eta Aralarko balio naturalarentzat funtsezkoak diren baso-sistemen zein habitat irekien eta erdinaturalen kontserbazioa bermatzea.

Helegite batzuek suaren erabilera debekatzeko eskatu dute espezifikoki, kudeaketa-tresna gisa ez erabiltzeko. Horri dagokionez, baso-suteak eta preskribatutako edo kontrolatutako suteak bereizi behar dira. Lehenengoak ez dira desiragarriak eta ez daude kontrolatuta; bigarrenak, berriz, jarduketa planifikatuak, baimenduak eta testuinguru jakin batzuetan erabiltzen direnak dira, lurraldea kudeatzeko. Hortaz, ez da beharrezkoa suteen aurkako debeku orokorra ezartzea NBAPn. Hala ere, suteen teknikaren erabilerak araudi sektorial aplikagarriaren eta administrazio eskudunak ezarritako baldintza tekniko eta administratiboen arabera izan beharko du.

6.1.10. Uren kalitatea eta abeltzaintza

Helegite batzuek diote naturaguneko abeltzaintza-jarduera estentsiboek eragin negatiboa dutela uren kalitatean, eta adierazi dute abeltzaintzak edo abereen presentziak kutsadura-prozesu lausoak edo ur-masen narriadura eragin ditzaketela eremu zehatz batzuetan.

5.3.3 atalean adierazi den moduan, jarraipen-sare ofizialetako informazioak ez du erakusten uren kalitatearekin lotutako arazo orokorrik dagoenik eremu horretako abeltzaintza-jarduerarekin lotuta. Gainazaleko eta lur azpiko uren jarraipen-sareen kontrol-puntuetan lortutako datuek ez dute jarduera horrekin lotutako alderazio esanguratsurik islatzen.

Balorazio hori bat dator Kantauri Ekialdeko Plan Hidrologikoan jasotako informazioarekin, ez baitu presio adierazgarriarik hauteman Aralarko ur-masen gainean abeltzaintzatik sortutako kutsadura lausoaren eraginez.

Hori horrela, helegite batzuetan aipatutako arazo puntual batzuk, hala nola mendilerro karstikoko haitzuloetan edo leizeetan aurkitutako hondakinak, lokalizatutako egoerak dira eta kudeatzeko eta lehengoratzeko jarduketa espezifikokiak behar dituzte, baina horrek ez du esan nahi eremu horretako abeltzaintza estentsiboarekin lotutako arazo estrukturalik dagoenik uraren kalitatearen narriadurari dagokionez.

Gainera, kontuan izan behar da Aralarko abeltzaintza-sistema bereizgarria mendietako larreen aprobetxamendu estentsiboan oinarritzen dela batik bat, abeltzaintzaren karga neurritsuak baititu eta lurraldearen sasoiko erabilera egiten baitu. Ezaugarri horiek nabarmen murrizten dute ur-masen gainean presio handia eragiteko arriskua, abeltzaintzaren beste ekoizpen-eredu intentsiboagoekin alderatuta.

Bestalde, planean ezarritako erabileren erregulazioak eta uraren, ingurumeneko osasunaren eta hondakinaren kudeaketaren arloko araudi sektorialetik eratorritako xedapenek esparru egokia eskaintzen dute gerta daitezkeen balizko eraginak prebenitzeko edo zuzentzeko.

Hortaz, eskuragarri dagoen informazioaren arabera, ezin da esan Aralarko abeltzaintza-jarduera estentsiboa arazo adierazgarriak sortzen ari denik naturaguneko uren kalitatean eta horren ondorioz izaera orokorreko xedapen gehigarriak gehitu behar direnik NBAPn. Hala ere, baliteke lokalizatutako inpaktuak prebenitzeko eta planaren eremuan presente dauden ur-masen egoera ekologikoa pixkanaka hobetzeko kudeaketa- eta zaintza-neurriak indartzen jarraitu behar izatea.

6.1.11. Nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoa sustatzea

Babestutako eremuan abeltzaintza eta nekazaritza ekologikoa sustatzea proposatzen duten helegiteei dagokienez -sistema horiek ingurumenari ekarpen onuragarria egiten diotela uste dute-, nekazaritzako praktika jakin batzuk sustatzea, kasu honetan nekazaritza edo abeltzaintza ekologikoa, nekazaritzako politikekin eta lurraldea kudeatzeko eta garatzeko tresnekin lotutako auzia da. Hortaz, orientazio mota horiek babestutako espazioa kudeatzeko tresnen bitartez, landa-garapenerako programen bitartez edo beste politika sektorial batzuen bitartez garatu daitezke, eta ez da beharrezkoa NBAPk horrekin lotutako xedapen espezifikoak ezartzea.

Nolanahi ere, nekazaritzako jarduera estentsiboek babestutako espazioan habitat erdinatural mota batzuk mantentzeko betetzen duten rola aitortzen du planak, eta, hortaz, nekazaritzako jarduera kontserbazio-helburuekin bateratzeko edozein ekoizpen-sistema koherentea izango da planean ezarritako irizpide orokorrekin.

6.1.12. Laket-erabileratik eratorritako inpaktuak

Helegite batzuek adierazi dute laket-erabileratik eratorritako presio batzuk identifikatu arren, planak ez dituela inpaktu horiek lehengoratzeko helburu espezifikoak jasotzen. Horri dagokionez, esan beharra dago dokumentuak kezka hori integratzen duela erabilera publikoari buruzko helburuetan, eta jarduerak naturaguneko balioen kontserbazioarekin bat etorritik garatu behar direla ezartzen du. Hala ere, lehengoratzeko edo ingurunera egokitzeko jarduketak behar dituzten bidexkak, bideak edo inguruneak identifikatzea, eta jarduketa horiek programatzea planak garatzen dituen kudeaketa-tresna propioen eta, zehazki, EKZPren ardura da.

6.1.13. Ehizaren eta arrantzaren erregulazioa

Helegite batzuek planteatu dute naturagunean arrantza- eta ehiza-jarduerak debekatu edo nabarmen murriztu behar direla, jarduketa horiek ez direlako bateragarriak natura-ondarea kontserbatzeko helburuekin.

Horri dagokionez, lehenik eta behin, ehiza eta arrantza kontinentala landa-ingurunekeo jarduera tradizionalak dira, eta araudi sektorial espezifiko batek erregulatzen ditu. Araudi horrek ezartzen ditu, hain zuzen ere, biodibertsitatearen kontserbazioarekin bateragarriak izateko beharrezko baldintzak. Euskal Autonomia Erkidegoan, Foru Aldundiei dagokie jarduera horiek erregulatzea, eta araudi zinegetikoaren eta arrantzakoaren bitartez gauzatzen dituzten eskumen horiek. Horien artean daude urteko debekualdien aginduak eta plangintzarako eta kudeaketarako beste tresna batzuk.

Testuinguru horretan, NBAPren helburua ez da araudi sektorial hori ordezkatzeko eta jarduera horien araudi xehea ezartzea. Legedian ondare-naturalaren kontserbazioaren arloan aurreikusitakoaren arabera, NBAPk lurraldearen erabileren antolamendurako esparru orokorra eta kontserbazio-helburuekiko bateragarritasun-irizpideak ezarri behar ditu. Jarduera bakoitzaren erregulazio espezifikoak ezartzea, berriz, araudi sektorialaren eta kudeaketa-tresna aplikagarrien zeregina da.

Bestalde, kontuan izan behar da lurraldeko erabileren neurri murriztaileak proportzionaltasun-printzipiora egokitu behar direla, ezarritako murrizketak egokiak eta beharrezkoak izan daitezen kontserbazio-helburuak lortzeko. Horri dagokionez, naturagunean ehiza edo arrantzaren debeku orokorra ezartzea ez da neurri proportzionatua,

ez eta beharrezkoa ere eskuragarri dagoen informazioa ikusita, batez ere araudi sektorialak dagoeneko erregulatzen dituen jarduerak kontuan hartuta. Izan ere, erregulazio horrek beharrezkoa denean muga espezifikoko ezartzeko aukera ematen du, espezie edo habitat mota jakin batzuk babesteko. Halaber, espezie jakin batzuk kudeatzeko garaian populazioa kontrolatzeko jarduketak egin behar direnean, populazioen dinamikaren gaineko ezagutza teknikoaren eta zientifikoaren arabera eta ekosistemen edo nekazaritzako jardueren gainean izan ditzaketen balizko efektuen arabera ezarriko dira.

Hortaz, NBAPk jarduera horiek espazioaren kontserbazio-helburuekin izan beharreko bateragarritasun-irizpide orokorrak baino ez ditu ezartzen, eta jardueren erregulazio xehea dagokien tresna sektorialen esku uzten du, kudeaketa faunaren populazioen eboluziora eta lurraldearen baldintza espezifikoetara egokitzeko.

Bestalde, helegite batzuk proposamen espezifikokoak planteatu dituzte espezie jakin batzuen kudeaketa zinegetikoa egiteko, hala nola basurdearena, populazioen kontrola hobetzeko eta eragin ditzaketen inpaktuak murrizteko. Horri dagokionez, populazio zinegetikoak kudeatzeko neurri zehatzak, hala nola kupoak, ehizaren modalitateak edo kontrol-jarduketak zehaztea kudeaketa zinegetikoaren arlo propioaren parte dira, eta araudi sektorialaren eta administrazio eskudunek onartutako plangintza- eta kudeaketa-tresnen bitartez garatzen dira.

Hortaz, helegiteetan planteatutako puntuak adierazgarriak izan daitezkeen arren lurraldearen egituraren ikuspegitik, horiek garatzea kudeaketa eta plangintza zinegetikoaren tresnen ardura da funtsean, eta ez NBAPren moduko antolamendurako plan estrategiko batena.

6.1.14. Kultura-ondarea

Naturaguneko kultura-ondareari buruzko helegite bakarrari dagokionez, NBAPren helburu nagusia ez izan arren ondare naturala kontserbatzea, hori ez da bateraezina Aralarren dagoen kultura-ondare adierazgarria aitortzearekin, planaren dokumentuan bertan jasotzen den moduan.

Horri dagokionez, NBAPk Aralarko mendilerroaren kultura-ondarearen karakterizazioa jasotzen du, eta oso lotuta dago abeltzaintzarako erabilera tradizionalekin eta balio handiko elementu arkeologikoekin eta etnografikoekin. Ondare horren barruan sartzen dira Aralarko eta Ataun-Burundako megalitoak, eta zenbait garai historikotako egitura-multzo zabala.

Horrez gain, 169/1994 Dekretuaren bidezko Aralarko Parke Naturalaren adierazpenaren xedapenen artean dago naturagunearen balio naturalen ezagutza sustatzea eta modu ordenatuan gozatzea, hezkuntzako, kulturako eta aisialdiko jardueren bitartez. Hala, kultura-ondarea balio horien elementu osagarri gisa integratu daiteke.

Hala ere, helegitean formulatutako proposamenak proposamenezkoak dira nagusiki — tartean, ondare-elementu berriak identifikatzea, ikerketa historikoak edo etnografikoak sustatzea eta babes-neurri espezifikokoak ezartzea—. Xedapen mota horiek NBAPren irismen propioa gainditzeko dute. Planak antolamendurako esparru orokorra ezartzen du, eta garapen-tresnei dagokie, batez ere EKZPri, halako jarduketak modu zehatzagoan finkatzea eta programatzea.

Hori dela eta, planteatutako proposamenak interesgarriak izan arren, naturagunearen plangintza eta kudeaketa espezifikokoaren barruan aztertu behar dira, kultura-ondarearen

arloko tresna eskudunen eta EKZP propioaren bitartez. Nolanahi ere, babestutako espazioaren natura-ondarearen kontserbazio-helburuekin bat egitea bermatu beharko da.

6.2. Dokumentua moldatzeko proposamenak

Aurreko ataletan aztertu dira bai jendaurreko erakustaldiaren eta entzunaldiaren izapidean sortutako gai orokorrak, bai, banakako erantzuna behar izan arren, planaren edukia aldatzerik ez duten alegazio espezifikoak.

Jarraian, osorik edo partzialki onetsi diren helegiteak jasoko dira, dokumentuaren zehaztasuna hobetzen, xedapen jakin batzuk argitzen edo naturagunearen kontserbazio-helburuekin bat egiten duten egokitzapenak gehitzen laguntzen dutelako.

Kasu hauetan, helegiteak onesteak NBAPn moldaketa edo egokitzapen puntualak egitea esan nahi du, besteak beste, puntu jakin batzuen idazketa hobetzea, zehaztasun teknikoak gehitzea edo xedapen batzuk egokitzea, errazago aplikatzeko. Hori guztia planean ezarritako antolamenduaren oinarritzko irizpideak, zein arau-esparru orokorrekarekin duten koherentzia aldarazi gabe egingo da.

Hala, hurrengo ataletan dokumentua aldarazi duten proposamenak soilik jaso dira, eta, kasu bakoitzean, egindako balorazioaren zentzua eta egindako aldaketaren irismena adierazi dira.

6.2.1. Zenbait flora-espezieren egoera

Helegite batzuek berretsi dute NBAPn naturaguneko flora-espezie batzuei buruz jasotako informazioak ez duela egungo ezagutza behar bezala islatzen. Zehazki, *Arnica montana* floraren populazioa dokumentuan jasotakoa baino handiagoa da, eta *Cicerbita plumier*iren kasuan, zalantzan jarri dute aipatutako kokapen batzuen zehaztasuna.

Informazio hori kontrastatze aldera, Gipuzkoako Foru Aldundiko Flora eta Fauna Basatia Kudeatzeko Zerbitzuari kontsulta egin zaio, hura arduratzen baita Aralarko mehatxatutako flora-espezieen jarraipena egiteaz.

Zerbitzu horrek emandako informazioaren arabera, *Arnica montanaren* kasuan, azken bi urteotan populazio berri bat hauteman da norbanako ugarirekin, baina informazio hori oraindik ez zegoen jasota dokumentua egiteko hasierako prozesuan.

*Cicerbita plumier*iri dagokionez, egindako azken jarraipenean ez da norbanako ugaltzailerik hauteman lehen halakoak zeuden leku batean. Hala ere, goiz da oraindik espeziea leku horretatik desagertu dela esateko, eta ikuskapen berriak daude aurreikusita egoera egiaztatzeko.

Informazio eguneratu horren arabera, komeni da planaren dokumentuan egindako espezie horien egoeraren deskribapena egokitzea, egun eskuragarri dagoen ezagutza behar bezala islatzeko.

NBAPren 1.3.5.2 “Flora” atala moldatuko da, bertan jasotzen baita Aralarko interesik handieneko espezieen egoeraren deskribapena, eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren Flora eta Fauna Basatia Kudeatzeko Zerbitzuak emandako informazioa gehituko da.

Moldaketa hori deskribatzailea baino ez da eta eskuragarri dagoen informazioa eguneratzen du. Hala, ez ditu naturagunearentzat aurreikusitako babes-erregimena eta planaren xedapenak aldatzen, eta, beraz, ez da behin-behinean onartutako dokumentuaren funtsezko aldaketatzat hartzen.

Helegite horren esparruan, erakunde ekologista batek adierazi du NBAPk ez duela *Ulmus laevis* espeziearen presentzia jasotzen, kudeaketa-neurriei buruzko ES2120005 Oria Garaia EKPan aipatzen baita espezie horren presentzia dagoela Argauntza ibaian, naturagunearen alboan.

Horri dagokionez, Euskadiko Naturari buruzko Informazio Sistema kontsultatu da, eta bertan, espeziearen lau behaketa soilik agertzen dira Euskal Autonomia Erkidego osoan; hiru Gasteiz inguruan eta bat Derio inguruan. Hori dela eta, ezin da berretsi Aralarko naturagunean espeziearen presentziarik dagoenik eta aipatutako erreferentzia egiazkoa denik.

Horrez gain, *Ulmus laevis* ez da agertzen ez 92/43/CEE Zuzentarauaren II. eranskinean, ez Mehatxatutako Espezieen Euskal Katalogoan; hortaz, ez ditu kontserbatu beharreko espezieetat hartzeko planean ezarritako irizpideak betetzen.

Ondorioz, puntu hori aztertu ondoren, ez da beharrezkotzat jotzen NBAP espezie horri buruz jasotzen duen edukia aldatzea.

6.2.2. Aralarren presente dauden kiropteroen espezieak

Helegite batzuek adierazi dute hasieran onartutako NBAPn jasotako kiropteroen espezieen kopuruak ez duela behar bezala islatzen egun eskuragarri dagoen ezagutza, eta, gainera, aipatu dute jasotako 16 espezieez gain beste espezie gehigarri batzuk ere egongo lirakeela. Horrez gain, espezie horien habitata hobetzeko eta espezieen joan-etorriak hobetzeko jarduketak ezartzeko eskatu dute.

Hasierako onespena jaso duen NBAPren 7. taulak 16 kiroptero-espezie jasotzen ditu guztira Aralarko naturagunean. Hala ere, hainbat erreferentzia-iturritan eskuragarri dagoen informazioa berrikusita, hala nola Alkatearen lana (2009) edo Naturtzaindiak bildutako datuak (2025), egiaztatu da kontuan hartutako lurralde eremuan presente dauden espezieen zerrenda handiagoa izan daitekeela.

25 km²ko koadrikulei buruzko Naturtzaindiaren (2025) informazioak hainbat muga dituen arren NBAPren eremuan aplikatzeko, eskuragarri dauden iturrien azterketa bateratuak adierazi du naturagunean hainbat espezie gehigarriren presentzia nahiko adierazgarria dagoela.

Eskuragarri dagoen informazioaren arabera, komenigarria da planaren eremuko kiropteroen zerrenda eguneratzea, eta behar bezala egiaztatu diren espezieen presentzia gehitzea.

NBAPren 7. taula aldatuko da, eta planaren eremuko kiropteroen espezieen zerrenda handituko da, *Hypsugo savii*, *Plecotus auritus*, *Nyctalus lasiopterus* eta *Pipistrellus pygmaeus* espezieak gehitzeko.

Moldaketa hori informatiboa baino ez da eta eskuragarri dagoen ezagutza eguneratzen du. Hala, ez ditu naturagunearentzat aurreikusitako babes-erregimena eta planaren xedapenak aldatzen, eta, beraz, ez da behin-behinean onartutako dokumentuaren funtsezko aldaketatzat hartzen.

6.2.3. Fauna troglobioa

Helegite batean adierazi dute Aralar garrantzitsua dela ornogabe troglobioen komunitateentzat, eta, horregatik, planaren dokumentuan horien tratamendua indartzea komeni dela.

NBAPk espazioan presente dagoen faunaren karakterizazio orokorra jasotzen du, baina fauna talde horren tratamendu espezifikoa ez da beste talde ezagunago batzuen xehetasun maila berberarekin garatu.

Hala ere, Aralarko sistema karstikoekin lotutako ornogabe troglobioen komunitateen interesa aitortzen da, naturaguneko natura-ondarearen elementu berezia baita, bertako zuloen dibertsitatearekin eta lur azpiko ingurune horietako baldintza ekologiko espezifikoekin lotua.

Aurreko hori dela eta, dokumentuan fauna talde horren karakterizazioa indartzea komenigarria dela ondorioztatu da, betiere, eskuragarri dagoen informazioak horretarako aukera ematen badu.

NBAPren 1.3.5.3. “Fauna” atalaren edukia zabalduko da, eta ornogabe troglobioen komunitatearen eta komunitate horrek naturagunean duen garrantzi ekologikoaren deskribapen xeheagoa gehituko da.

Moldaketa hori deskribatzailea da eta naturagunearen gaineko ezagutza hobetzen du, baina ez ditu naturagunearentzat aurreikusitako babes-erregimena eta planaren xedapenak aldatzen; beraz, ez da behin-behinean onartutako dokumentuaren funtsezko aldaketatzat hartzen.

6.2.4. Higadura-prozesuak eta lurzoruaaren galera

Aurkeztutako helegite batean adierazi dute hasierako onespina jaso duen NBAPk ez duela naturaguneko higadura-prozesuen eta lurzoruaaren galeraren gaineko diagnostiko espezifikorik biltzen, nahiz eta azterketa-elementu gisa erabili den hori plangintzan eta antolamendu-irizpide jakin batzuen definizioan.

Hain zuzen ere, NBAP egin bitartean eremuak higadura-prozesuekiko eta lurzoruaaren balizko galerarekiko duen suszeptibilitateari buruzko zenbait informazio-iturri hartu dira kontuan, alderdi horiek garrantzitsuak izan baitaitezke naturagunearen ezaugarri batzuk interpretatzeko eta kudeaketa-irizpide batzuk definitzeko.

Hala ere, hasierako onespina jaso duen dokumentuan ez dago gai hori berariaz jorratzen duen atal espezifikorik, eta horrek zaildu egiten du naturagunearen ezaugarriak interpretatzeko garaian erabilitako irizpide batzuk ulertzea.

Aurrekoa ikusita, komei da NBAPren diagnostikoan higadura-prozesuen eta lurzoruaaren galeraren gaineko berariazko erreferentzia bat gehitzea, lurraldearen ezaugarrien gaineko interpretazioa osatzeko eta naturagunearen plangintzan kontuan hartutako elementuak ulertzea sustatzeko.

NBAPren 1.3.4 epigrafean puntu berri bat gehituko da naturagunearen ezaugarriak interpretatzeko, eta parke naturalaren eremuan gertatzen diren higadura-prozesuei eta lurzoruaaren galerari buruzko informazioa jasoko da bertan. Prozesu horiek ordezkatzeko figura gehigarri bat eta kaltetutako gainazalak kuantifikatzeko taula bat gehituko direnez, hurrengo figuren eta taulen zenbaketa eguneratuko da.

Moldaketa hori deskribatzailea da eta dokumentuaren diagnostikoa hobetuko du, baina ez ditu planean ezarritako antolamendu-irizpideak eta babes-erregimenaren irizpideak aldaraziko; beraz, ez da behin-behinean onartutako NBAPren funtsezko aldaketatzat hartzen.

6.2.5. Abeltzaintzako erabileraren deskribapena eta interpretazioa, batez ere Enirio-Aralar Mankomunitatearen barruan

Helegite batzuek adierazi dute hasierako onespina jaso duen NBAPk jasotzen dituen abeltzaintzako erabilerari buruzko deskribapenak eta interpretazioak ez duela behar bezala islatzen naturagunearen erabilera horren egungo egoera, batez ere Enirio-Aralar Mankomunitatearen eremuan garatzen den jarduerari dagokionez.

Hasierako onespina jaso duen dokumentuak naturaguneko abeltzaintzako erabilera deskribatzen du atal batean (H.1.1 Abeltzaintza), eta jarduera horrek Aralarren dituen ezaugarri nagusiak deskribatzen dira bertan. Hala ere, helegite batzuek adierazi dute puntu horretan jasotako informazioaren zati batek ez dituela azken urteetan Enirio-Aralar Mankomunitatearen eremuko abeltzaintza-jardueraren antolaketan eta garapenean izandako aldaketa batzuk jasotzen.

Hori ikusita, komenigarria da atal horretan gehitutako informazioa berrikustea datu eguneratuagoak eta iturri berriak erabiliz, naturagunean egun egiten den abeltzaintzako erabileraren errealitatera hobeto egokitzen den deskribapen bat eskaintzeko.

Abeltzaintzako erabilerari buruzko atalaren edukia eguneratzea komeni da, jarduera horrek parke naturalean duen egoerari buruzko azken informazioa gehituz.

NBAPren 6.1.1 “Abeltzaintza” atala berrikusi eta eguneratuko da, naturaguneko abeltzaintzaren erabileraren egoerari eta ezaugarriei buruzko informazio eguneratua gehituz, eta batez ere Enirio-Aralar Mankomunitatearen eremuko.

Moldaketa hori deskribatzailea da eta dokumentuaren diagnostikoa eguneratuko du, baina ez ditu planean ezarritako antolamendu-irizpideak eta babes-erregimenaren irizpideak aldaraziko; beraz, ez da behin-behinean onartutako NBAPren funtsezko aldaketatzat hartzen.

6.2.6. Baso naturalen eta erdinaturalen kontserbazio-egoeraren kausak

Helegiteetako batek zalantzan jartzen du dokumentuan jasotako baieztapenetako bat: baso naturalen eta erdinaturalen kontserbazio-egoera txarra azken egur-aprobetxamenduen ondorio dela. Helegitean adierazi dute kausazko harreman hori justifikatzeko informazio tekniko edo zientifikorik ez dagoela.

Baso-masen kontserbazioaren egoera epe ertain eta luzeko prozesu konplexuen ondorioa da, eta kudeaketa-eredu historikoek, zein faktore ekologikoek eta egiturazkoek esku hartzen dute prozesu horretan. Hori horrela, egoera hori azken jarduketekin zuzenean lotzeko, azterketa espezifiko egin behar da, eta dokumentuan ez da halakorik egin.

Helegitean jasotako planteamendua egokia da, dokumentuan jasotako baieztapenak gehiegi sinplifikatzen baitu basoen egungo egoera baldintzatu duten prozesuen interpretazioa.

Dagokion atalaren edukia birformulatuko da, aprobetxamendu berriei egindako ekarpen zuzena kenduz eta prozesu ekologikoen eta basoen kudeaketaren konplexutasunarekin bat datorren interpretazio egokiagoa eginez.

Moldaketa tekniko eta dokumentuaren zorrotasuna hobetzekoa izango da, baina ez ditu planaren kontserbazio-helburuak eta xedapenak aldaraziko.

6.2.7. Uraren erabilerak

Hainbat helegitek adierazi dute, hasierako onespena jaso duen NBAPn adierazitakoaren kontrara, Arkakako zentral hidroelektrikoan (Egiluz izenez ere ezagutzen da) turbinatutako ura ez dela Zaldibia hornitzeko erabiltzen.

Hasierako onespena jaso duen NBAPren informazioak zioen Arkakako zentral hidroelektrikoan turbinatutako ura Zaldibia hornitzeko erabiltzen zela gero. Alabaina, aurkeztutako helegitea aztertu eta eskuragarri dagoen informazioa berrikusi ondoren, egiaztatu da baieztapen hori okerra dela.

Hori horrela, NBAPren dokumentuan jasotako informazioa zuzendu da, eremu horretako uraren erabileraren egoera erreala behar bezala islatzeko.

Moldaketa hori zuzentzailea baino ez da, dokumentuaren informazio deskriptiboa soilik egokitzen baitut, eta ez baitit planean ezarritako antolamendu-irizpideak eta babes-erregimenarenak aldarazten. Hortaz, ez da behin-behinean onartutako NBAPren funtsezko aldaketatzat hartzen.

6.2.8. Ehiza larriaren egungo antolamendua

Informazio publikoaren epetik kanpo Gipuzkoako Foru Aldundiaren idatzi bat jaso da, NBAPren eta EKZPren diagnostikoan jasotako ehiza larriaren antolamenduaren deskribapenean akats material bat dagoela azalduz. Zehazki, idatzi horretan jaso dute bi dokumentuetan oker adierazita dagoela Aralarko naturagunea ehiza kontrolatuko hiru eremuren barruan —Tolosaldea, Goierri eta Ataun— dagoela ehiza larriaren ikuspegitik. Izan ere, egun indarrean dagoen antolamenduaren arabera, eremua ehiza kontrolatuko bi eremutan soilik banatzen da: Tolosaldea eta Goierri.

Komunikazio hori dela eta, planaren diagnostikoa eta dokumentuko erreferentziak zuzendu dira, eta Ataungo ehiza eremuaren aipamena ezabatu da, ez baita Aralarko egungo antolamendu zinegetikoaren parte. Horrez gain, kartografiak eta banaketa hori jasotzen duten gainerako elementu grafikoak edo deskriptiboak egokitu dira. Zuzenketa horren helburua egungo egoeraren deskribapenaren akats material bat zuzentzea da eta ez ditu inola ere planaren antolamendu-irizpideak aldatzen; besterik gabe, foru-administrazio eskudunak jakinarazitako kudeaketa zinegetikoaren arloko errealitatera egokitzen du dokumentua.

6.2.9. Zonifikazioaren moldaketa

Informazio publikoaren prozesuan zehar aurkeztutako hainbat helegitek zalantzan jarri dute espazioaren zonifikazioa, eta eremu jakin batzuei esleitutako sailkapenean aldaketa puntualak egitea proposatu dute edo eremuak mugatzeko erabilitako irizpideak zalantzan jarri dituzte.

Aralarren kasuan, NBAPk ezarritako zonifikazioa intereseko habitat moten eta espezieen banaketan, ahultasun mailan eta lurraldearen erabilera tradizionaletik bateragarritasunean oinarritzen da. Hortaz, balio ekologikorik edo sentsibilitaterik handiena duten eremuek babes-erregimen zorrotzagoa dute, eta beste eremu batzuetan berriz kontserbazioarekin bateragarriak diren erabilera batzuk mantendu daitezke.

Gai horrekin lotuta jasotako helegiteak bakarka aztertu dira, eta kasu batzuetan egokitzen puntualak egin dira proposatutako zonifikazioan. Beste kasuetan berriz, planean ezarritako irizpideak kontserbazio-helburuak betetzeko egokiak direla ondorioztatu da.

Jarraian, naturagunearen zonifikazioarekin lotuta planteatutako puntuak aztertuko dira.

6.2.9.1. Erremedio, Imatzenea eta Marumendi eremuen zonifikazioa

Ataungo Udalak adierazi du proposatutako zonifikazioan erabilera bereziko eremu gisa ageri direla Erremedio, Imatzenea eta Marumendi eremuak. Egoera horrek indarrean dagoen NBAPk 2004an ezarritako moldaketari erantzuten dio. Une horretan, eremu horretan industria ez kutsakorreko zenbait zerbitzu- eta instalazio-proiektu baimentzea proposatu zuen udalbatzak. Beste helegite batzuk ere kezka berbera adierazi dute Marumendi eremuarekiko.

Hala ere, moldaketa hori egin zenetik hogeitaz urte baino gehiago igarota, proiektu horietako bat bera ere ez da gauzatu, eta udalak berak adierazi duenez, azken udalbatzek ez dute proiektu horiek sustatzeko interesik adierazi. Hori dela eta, eremu horiek beren izaeraren eta egungo ezaugarrien arabera birkalifikatzeko eskatu dute.

Zuzkidura- edo ekoizpen-proiektu jakin batzuk ezartzeko aurreikuspenarengatik ezarritako zitzaion eremuari erabilera bereziko eremuaren kalifikazioa, baina azkenean ez da halako proiekturik garatu. Proiektu horiek egin ez direnez eta lurraldearen egungo ezaugarriak aintzat hartuta, zentzuzkoa da hasierako onespina jaso duen NBAPk ezarritako zonifikazioa berrikustea.

Hori dela eta, Erremedio, Imatzenea eta Marumendi eremuen zonifikazioa berrikusi da, sailkapena lurraldearen egungo egoerara egokituz.

Hala, eremu horien zonifikazioa moldatuko da NBAPren kartografian, eta egungo ezaugarrien arabera egokiena den kategoria esleitzeko zaie. Hortaz, kaltetutako eremuen azalerak islatzen dituzten taulak ere moldatuko dira.

Moldaketa hori puntuala da eta ez ditu planean eta naturagunearen babes-erregimenean ezarritako zonifikazioaren irizpide orokorrak aldaraziko.

6.2.9.2. Parke naturalaren barruko hiri-lurzorua sailkapena

Ataungo Udalak adierazi du NBAPk egun prozesuan dagoen Hiri Antolamenduko Plan Orokorrean ezarritako den mugaketa eta sailkapena errespetatuko beharko dituela, eta kezka adierazi du babestutako espazioarekin muga egiten duten inguruneetako hiri eremu batzuen egoerarengatik.

Parke Naturalaren jatorrizko mugaketaren barruan hainbat biztanleria-nukleo sartzen ziren, hala nola San Gregorio mendebaldea, San Martin edo Arrondo. Hala ere, KBE ezartzeko 84/2016 Dekretuak naturagunearen barruko biztanleria-nukleo gehienak baztertu zituen.

Dekretu horren lehenengo amaierako xedapenak ezarri zuen NBAP berri bat egin behar zela babes-erregimenak bateratzeko eta Parke Naturalaren eta KBEren mugaketa berbera ezartzeko. Irizpide hori jarraituz, NBAP berriak proposatutako mugaketak naturagunearen mugaren inguruan dauden hiri eremu gehienak baztertzen ditu.

Hala ere, egiaztatu da dekretu horrek ezarritako mugaketak hiri eremu edo landa-nukleo txiki batzuk mantentzen zituela mugaren inguruan. Hasierako onespina jaso duen NBAPn, eremu horiek eta Aiako (Ataun) nukleoa erabilera bereziko eremuaren barruan sartu dira, eta planaren 6.3.1 atalaren arabera, eremu horretako jarduerak hiri-antolamendurako tresna propioen bitartez erregulatzen dira.

Hortaz, NBAPk dagoeneko behar bezala aurreikusten du eremu horien egoera, eta hiri eremuek erabilera bereziko kategoriaren barruan beren hirigintzako araudi espezifiko izateko aukera ematen du.

Hortaz, ez da beharrezkoa NBAPn horrekin lotutako moldaketa gehigarri egitea.

6.2.9.3. Erreserba eremu berriak

Helegite batzuek proposatu dute haitzuloak eta leizeak sartzeko erreserba eremuen barruan, bai eta Agauntza eta Amundarain arroak ere.

Haitzuloak eta leizeak erreserba-kategoriaren barruan sartzeari dagokionez, balio ekologiko eta ahultasun handia duten arren, haitzuloen eta leizeen inbentario publiko osaturik eta lokalizazioari eta ezaugarri topografikoei buruzko informazio kartografikorik ez dagoenez, ezin dira sistematikoki integratu zonifikazioaren kartografian.

Azkenik, Agauntza eta Amundarain ibaien arroak ere erreserba eremuen barruan gehitzea proposatu da, Europako bisoiarentzat eta Pirinioetako desmanarentzat izan dezaketen garrantziarengatik. Alabaina, planaren diagnostikoan jaso den moduan, ezin izan da berretsi espezie horiek egun naturgunean presente daudenik, nahiz eta hainbat behaketa-kanpaina egin.

Hori ikusita, NBAPk erabilitako zonifikazio-irizpideak egokiak dira naturgunearen kontserbazio-helburuak betetzeko.

Ondorioz, ez da beharrezkoa planean ezarritako erreserba eremuak handitzea.

6.2.10. Paisaiaren gaineko helburu birformulatzea

Aurkeztutako helegite batzuek uste dute jarduera tradizionalekin lotutako paisaiaren ezaugarri batzuk mantentzearekin lotutako helburua ez dela nahikoa, Aralarko paisia-balioa ez baita erabilera horiekin lotutako elementuekin agortzen.

Aralarko paisaiak balio garrantzitsua du erabilera tradizionaletatik eratorritako elementuengatik, baina baita naturagunearen konfigurazio geomorfologikoarengatik, ekosistemen dibertsitateagatik eta lurraldearen pertzepzio sozial eta kulturalagatik ere.

Hori horrela, helburua birformulatzea komeni da, naturgunearen balio paisajistiko orokorra hobeto jasotzeko.

Ob-1.8.3 helburua birformulatu egingo da, naturagunearen ezaugarri paisajistikoaren kontserbazioa modu zabalagoan jasotzeko.

Moldaketa hori puntuala izango da eta helburuaren birformulazioa hobetuko du, planaren antolamendurako oinarritzko irizpideak aldarazi gabe.

6.2.11. Euskarazko eta gaztelaniazko bertsioen arteko desberdintasunak

Helegite batek adierazi du desberdintasunak daudela euskarazko eta gaztelaniazko bertsioetako taulen zenbaketen artean.

Desberdintasun horiek berrikusiko dira, eta bi bertsioetan taulen zenbaketak berberak izan daitezen bermatuko da.

Moldaketa hori formala izango da, eta ez ditu planaren antolamenduaren oinarritzko irizpideak aldaraziko.